

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA PONUDB ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ
V SLOVENIJI**

Ljubljana, december 2005

DEJAN KURAT

IZJAVA

Študent Dejan Kurat izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom prof. dr. Rasta Hartmana in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ **Podpis:** _____

KAZALO

UVOD	1
1. ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE	2
1.1. OPREDELITEV IN NAMEN ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ	2
1.2. FUNKCIJE ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ	3
1.3. POMEN ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ	4
1.4. VRSTE IN OBLIKE ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ.....	5
1.5. OSNOVNI ZAVAROVALNIŠKI POJMI ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ	7
1.6. PONUDNIKI ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ V SLOVENIJI	8
2. TRG ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ V SLOVENIJI	9
2.1. SLOVENSKI ZAVAROVALNI TRG.....	9
2.2. ORIS ŽIVLJENJSKEGA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI	11
3. ANALIZA PONUDBE ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ V SLOVENIJI	14
3.1. ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE ZA PRIMER SMRTI.....	14
3.2. MEŠANO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE	18
3.3. RENTNO ŽIVLJENJSKO IN PROSTOVOLJNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE	24
3.4. ŠTIPENDIJSKO IN DOTNO ZAVAROVANJE	29
3.5. NALOŽBENO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE.....	32
4. INFORMATIVNI IZRAČUN ZAVAROVALNE PREMIJE.....	37
SKLEP.....	38
LITERATURA	39
VIRI	40

UVOD

V življenju se človek srečuje s stvarmi in dogodki, ki mu lahko zelo spremenijo način in kakovost življenja in na katere ne more vplivati, lahko pa se jih zaveda in jih bolj ali manj pričakuje. In prav dejstvo zavedanja in pričakovanja nepredvidljivih dogodkov je bistvo tako zavarovanj kot takih, kakor tudi življenjskih zavarovanj, ki so predmet mojega diplomskega dela.

Skozi zgodovino se je človek vedno srečeval z vprašanjem varnosti, in sicer osebne ter varnosti svojih potomcev. Življenjsko zavarovanje iz tega stališča lahko skoraj dobesečno impliciramo v prejšnji stavek, kajti življenjska zavarovanja nam omogočajo prav to. Zaradi mnogih oblik življenjskih zavarovanj lahko vsak posameznik ali družbena skupina poskrbi tako za osebno zavarovanje, zavarovanje svojih bližnjih in preko različnih vzajemnih izpeljank tudi za zavarovanje ljudi, s katerimi sobiva.

Na slovenskem trgu smo v zadnjih letih priča velikemu razmahu ponudbe vseh vrst in oblik zavarovanj, največji razmah v ponudbi pa smo v Sloveniji prav gotovo doživeli na področju življenjskih zavarovanj. Zaradi vse manjše vloge države v skrbi za socialno varnost posameznika tako v dejavni dobi življenja kot v dobi pokoja so se, kot odgovor na vse bolj negotovo prihodnost posameznika, po vzoru tujine pojavile različne oblike življenjskih zavarovanj, ki dokaj uspešno nadomeščajo državno skrb za socialno varnost posameznika.

Zaradi zelo pestre ponudbe zavarovalnic, ki v Sloveniji ponujajo življenjska zavarovanja, posameznik dokaj težko najde zanj najprimernejše zavarovanje. Prvi razlog je agresivna politika trženja življenjskih zavarovanj, drugi razlog pa, da življenjska zavarovanja v svoji strukturi niso enostavno razumljiva oziroma imajo v svoji vsebini veliko izpeljank ali dodatnih možnosti, ki jih posameznik lahko vključi v osnovno obliko življenjskega zavarovanja določene vrste.

Osrednji namen mojega diplomskega dela je analizirati ponudbo življenjskih zavarovanj v Sloveniji. Namen je torej na enem mestu zbrati in analizirati ponudbo in tako pridobiti bolj jasno sliko življenjskih zavarovanj, ki so dostopna posamezniku v Sloveniji.

Zaradi velikega števila zavarovalnic, ki v Sloveniji ponujajo življenjska zavarovanja, sem se omejil le na pet zavarovalnic, ki po mojem mnenju najbolj krojijo trg življenjskih zavarovanj v Sloveniji. To so zavarovalnice Triglav, Maribor, Slovenica, Merkur in Grawe. Prve tri zavarovalnice sem izbral kot največje zavarovalnice na področju življenjskih zavarovanj po zbranih premijah v Sloveniji, zadnji dve pa kot zavarovalnici, ki se na področju življenjskih zavarovanj hitro razvijata in uvajata nove zanimive produkte, ki po mojem mnenju zelo dobro konkurirajo produktom prvo omenjenih zavarovalnic.

V prvem delu diplomskega dela sem predstavil življenjsko zavarovanje kot del osebnih zavarovanj, pomena in namena le-tega za posameznika in družbo ter pojasnil osnovne zavarovalniške pojme, s katerimi se srečujemo pri življenjskih zavarovanjih.

Drugi del je namenjen predstavitvi ponudbe posamezne zavarovalnice, in sicer po vrstah življenjskih zavarovanj in s tem primerjava z drugimi zavarovalnicami ter analiza posamezne vrste življenjskega zavarovanja izbranih zavarovalnic.

Zadnji del je računski oris v diplomskem delu analiziranih vrst življenjskega zavarovanja v Sloveniji, ki nam pri posamezni zavarovalnici vrednostno prikaže njeno ponudbo.

1. ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE

1.1. OPREDELITEV IN NAMEN ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ

Zavarovanje oseb je posebna gospodarska in družbena dejavnost, ki predstavlja na današnji stopnji razvoja družbenega in gospodarskega življenja pojav z vsemi svojimi ekonomskimi, organizacijskimi, pravnimi in matematičnimi razsežnostmi, fenomen, brez katerega si ni mogoče predstavljati nadaljnjega razvoja družbe.

Življenjsko zavarovanje je le ena od oblik osebnega zavarovanja, ki pa je po svoji funkciji najbolj raznovrstno, heterogeno ter fleksibilno. Z njim se uresničujejo različni cilji tako posameznikov kot celotne družbe, hkrati pa obojim omogoča organiziranje lastnega sistema socialne varnosti, ki je prilagojen okoliščinam, v katerih posameznik živi.

»Individualno zavarovanje je tisto, ki neposredno varuje posameznika in skuša zadovoljiti njegovo konkretno potrebo po gospodarski varnosti. Torej je posameznika mogoče varovati po zanj veljavnih individualnih standardih« (Boncelj, 1983, str. 14).

»Dojemanje in občutenje varnosti posameznika v sodobni družbi je individualno pogojeno, kar je odvisno od subjektivnih (starost, ozaveščenost, izobraženost, osebni standard ipd.) in objektivnih okoliščin (politični sistem, razvitost gospodarstva, konkurenčnost, družbeni standard ipd.)« (Žnidarič, 2004, str. 46).

Ravno zaradi dejstva, da življenjsko zavarovanje ni samo običajno zavarovanje, temveč lahko predstavlja donosno kombinacijo zavarovanja in varčevanja, se v današnjem času vedno bolj pogosto pojavlja kot moderna oblika varčevanja, ki zavarovancem ne glede na vplačane vloge nudi izplačilo celotne zavarovalne vsote takoj po nastopu zavarovalnega primera oziroma ob dogovorjenem roku.

Osnovni namen življenjskega zavarovanja je zagotoviti posamezniku določeno varnost ob odhodu v pokoj ter istočasno poskrbeti za varnost njegove družine ali partnerja v primeru naravne ali nezgodne smrti. Zaradi vedno večje ponudbe življenjskih zavarovanj in različnih

možnosti kombinacij življenjskih zavarovanj z drugimi instrumenti denarnega trga le-ta uresničuje tudi druge funkcije.

1.2. FUNKCIJE ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ

Funkcije življenjskega zavarovanja so (Viršek, 1996, str. 2):

- varovalna,
- varčevalna in
- naložbena funkcija.

Temeljna funkcija življenjskega zavarovanja je prav gotovo **varovalna funkcija**, iz katere življenjsko zavarovanje pravzaprav izhaja. Posamezniku osebna socialna varnost in pa socialna varnost družine v današnjem času in ob vse težjih pogojih posameznikovega preživetja prav gotovo pomeni največ in predstavlja temeljni razlog za sklenitev zavarovanja. Življenjsko zavarovanje ima za posameznika psihološki učinek, saj zmanjšuje strah pred dogodki, ki ogrožajo eksistenco posameznika.

Socialni vidik življenjskih zavarovanj se kaže v njihovem zavarovalnem delu. Življenjska zavarovanja so namenjena predvsem izravnavi finančnih posledic prezgodnje smrti posameznika (Bužan, 2004, str. 18).

Zaradi obveznosti, ki izhaja iz pogodbe ob sklenitvi življenjskega zavarovanja, in sicer večletno redno plačevanje premij, ima življenjsko zavarovanje tudi **varčevalno funkcijo**, ki pa ni zanemarljiva, saj prav zaradi različnih vrst in kombinacij življenjskih zavarovanj prehaja že v naložbeno funkcijo.

Naložbena funkcija postaja vse pomembnejša prvina življenjskega zavarovanja v Sloveniji, in sicer predvsem zaradi hitro razvijajočih finančnih inštrumentov v Sloveniji. Zavarovalnice predvsem z različnimi možnostmi naložb skozi življenjska zavarovanja širijo in bogatijo svojo ponudbo življenjskih zavarovanj. Zavarovalnice z zbranim denarjem iz vplačanih premij povečujejo svoj naložbeni portfelj in lahko dosegajo precej visoke dobičke in donose, kar sklenitelje življenjskih zavarovanj privablja v naložbe skozi življenjska zavarovanja.

Jamstvena funkcija življenjskega zavarovanja se je v Sloveniji začela pojavljati predvsem z vstopom tujih zavarovalnic na slovenski zavarovalniški trg. Gre za funkcijo na področju finančnih transakcij, kajti na podlagi sklenjenega življenjskega zavarovanja lahko le-to predložimo v zavarovanje posojila, seveda če je življenjsko zavarovanje sklenjeno v korist upnika posojilodajalca.

S sprejetjem III. pokojninskega stebra v sistemu socialne varnosti starejših oseb, poleg obveznega (I. steber) in prostovoljnega dodatnega zavarovanja (II. steber), predstavljajo

življenjska zavarovanja osnovo III. pokojninskega stebra in imajo na področju finančnih transakcij tudi **funkcijo dopolnilnih zavarovanj** obveznim socialnim zavarovanjem.

1.3. POMEN ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ

Življenjsko zavarovanje v današnjem smislu se je pričelo v Angliji. Tam so leta 1762 osnovali prvo življenjsko zavarovalnico. Delovala je po načelu verjetnostnega računa in po tablicah umrljivosti, torej s premijo in z matematično rezervo na zavarovalno-tehnični podlagi. Od tedaj se je moderno življenjsko zavarovanje hitro razširilo po vsem svetu (Klemenčič, 2002, str. 9).

Z razvojem življenjskih zavarovanj ter vedno večje in pestrejšje ponudbe se pomen življenjskih zavarovanj veča tako za posameznika kot za družbo. Posamezniku zmanjšuje strah pred eksistencialnimi riziki in nudi socialno varnost, družbi pa omogoča ustvarjanje dobička.

Pomen življenjskega zavarovanja z vidika posameznika (Policy Issues in Insurance, 1996, str. 13):

- življenjsko zavarovanje zagotavlja v primeru smrti zavarovanca izplačilo dogovorjene vsote, ki nudi njegovim bližnjim večjo ekonomsko varnost pred finančnimi posledicami zaradi izpada dohodka, ki ga je zagotavljal zavarovanec svoji družini;
- življenjsko zavarovanje je način varčevanja – gre za nekakšno na pol obvezno varčevanje, saj večina ljudi, ki sicer ne bi tako dosledno varčevali, redno plačujejo premije;
- produkti življenjskega zavarovanja (zavarovalna vsota, renta) zagotavljajo posameznikom finančno varnost, ko se upokojijo;
- polica življenjskega zavarovanja se uporablja kot instrument zavarovanja posojila, ki upniku v veliki meri zagotavlja, da bo v primeru zamude ali neplačila dolžnika njegova terjatev poplačana.

Pomen življenjskega zavarovanja z vidika družbe (Policy Issues in Insurance, 1996, str. 14):

- pomaga prenašati breme upokojevanja, ker pozitivno vpliva na razbremenitev državnega pokojninskega sistema;
- je podpora celotnemu gospodarskemu razvoju, ker gre pri življenjskem zavarovanju za dolgoročno zavarovanje, ki zagotavlja stabilne naložbe v gospodarstvo, zavarovalnice pa se pojavljajo v vlogi finančnih posrednikov, ki množico drobnih prihrankov spreminjajo v mogočen kapital na narodnogospodarski ravni.

1.4. VRSTE IN OBLIKE ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ

Osnovna delitev življenjskih zavarovanj po vrstah je (Vrabič, 1979, str. 12):

- zavarovanje za primer smrti – pri zavarovanju za primer smrti zavarovalni primer nastopi v času smrti zavarovane osebe in zavarovalna pogodba deluje v času smrti. Zavarovalna vsota se izplača v primeru, da zavarovana oseba umre znotraj določenega roka, v nasprotnem primeru se zavarovalna vsota ne izplača. To zavarovanje je namenjeno predvsem dedičem zavarovanca;
- zavarovanje za primer doživetja – pri zavarovanju za primer doživetja pa zavarovalni primer nastopi s potekom določenega časa. Zavarovanje se torej realizira takrat, kadar zavarovana oseba doživi določeno življenjsko starost oziroma določen čas. To zavarovanje je namenjeno predvsem varstvu zavarovanca;
- mešano življenjsko zavarovanje – je kombinacija prvih dveh zavarovanj. Višino zavarovalne vsote izbereta zavarovalec in zavarovana oseba ob sklenitvi zavarovanja. Ko zavarovana oseba doživi zavarovalno dobo, zavarovalnica upravičencu izplača dogovorjeno zavarovalno vsoto skupaj s pripisanimi dobički. Upravičenec lahko izbira med izplačilom zavarovalne vsote v enkratnem znesku in/ali izplačevanjem v obliki mesečne rente. V primeru smrti zavarovane osebe med trajanjem zavarovanja se upravičencu izplača zavarovalna vsota za primer smrti skupaj z do tedaj pripisanimi dobički. Zavarovanje v tem primeru preneha veljati;
- rentno zavarovanje – v primeru nastanka zavarovalnega primera se celotna vnaprej določena zavarovalna vsota izplača ne glede na to, ali je s premijami vplačan celotni znesek. Ob koncu zavarovalne dobe se zavarovalna vsota izplača v obliki rente, ki je lahko časovno omejena ali pa doživljenjska renta.

Razlikujemo več vrst rent (Peček, 1995, str. 45):

- če se renta nanaša na eno samo življenje, se imenuje posamična ali enotna renta, tista, ki se nanaša na več življenj, pa sestavljena življenjska renta. Pri prvi se izplačevanje rente prekine s smrtjo osebe, na katero se je nanašala. Pri sestavljeni se renta izplačuje, dokler živi vsaj ena oseba, na katero se je le-ta nanašala,
- takojšen način izplačevanja rente ali odložen način izplačevanja rente,
- možnost izplačevanja rente ob zavarovančevi smrti ali ne – z zajamčeno dobo izplačevanja ali brez in
- renta se lahko določa na tradicionalen način, imenujemo jo tradicionalna renta, pri kateri je višina rente fiksna in spremenljivo življenjsko rento, kjer pa je renta spremenljiva.

Življenjsko zavarovanje je storitev, ki se pojavlja v več oblikah in tako omogoča zadovoljitev različnih potreb zavarovanca po finančni varnosti. Iz dveh temeljnih vrst življenjskega

zavarovanja, to je zavarovanja za primer smrti in zavarovanja za primer doživetja, so izvedene druge oblike, ki imajo sestavine obeh osnovnih oblik (Grebenc, 1999, str. 4).

Iz osnovnih življenjskih zavarovanj izhaja torej množica kombinacij osnovnih življenjskih zavarovanj, ki jih ne moremo umestiti v posamezno vrsto osnovnih življenjskih zavarovanj. In sicer so najpogostejše naslednje kombinacije osnovnih življenjskih zavarovanj (Grobelšek, 1999, str. 30):

- rizično življenjsko zavarovanje – je zavarovanje za primer smrti za dogovorjeno dobo. Za to zavarovanje je značilno, da ne vsebuje varčevalne komponente. V primeru smrti zavarovane osebe v času trajanja zavarovanja se upravičencu izplača dogovorjena zavarovalna vsota. S pogodbo rizičnega zavarovanja je lahko zavarovana samo ena oseba. Zavarovanje je namenjeno predvsem pokritju obveznosti, ki bi ob smrti zavarovane osebe v času trajanja zavarovanja bremenile njene bližnje oziroma partnerje;
- štipendijsko in dotno zavarovanje - je namenjeno staršem, ki zavarovanje sklenejo za določeno število let in z namenom zagotoviti otroku štipendijo ali doto. Z eno polico se lahko zavarujeta dve osebi. V primeru, če eden od njiju umre, se premija preneha plačevati, otrok pa je kljub temu upravičen do dote oziroma štipendije v dogovorjenem obdobju in višini;
- naložbeno življenjsko zavarovanje – je združitev življenjskega zavarovanja in varčevanja v investicijskih skladih. Naložbe so vezane na gibanje vrednosti enot premoženja izbranega investicijskega sklada, hkrati pa so ohranjene ugodnosti življenjskih zavarovanj. Z naložbenim življenjskim zavarovanjem sklenitev zavarovanja prevzame nase naložbeno tveganje, povezano s spremembo vrednosti premoženja izbranega investicijskega sklada;
- nezgodno zavarovanje – nezgodno zavarovanje krije smrti ali trajne invalidnosti ter prehodne nesposobnosti za delo kot posledico nezgode. V primeru nezgodne smrti se upravičencu izplača zavarovalna vsota tako iz življenjskega zavarovanja kot tudi iz dodatnega nezgodnega zavarovanja;
- zavarovanje kritičnih bolezni – krije nevarnost nastanka nekaterih težkih bolezni, kot so kap, rak, infarkt oziroma druge bolezni, ki neposredno povzročijo popolno in trajno odvisnost zavarovane osebe od tuje pomoči;
- dosmrtno zavarovanje, ki naj bi pokrivalo stroške, ki jih imajo družinski člani ob zavarovalčevi smrti in je namenjeno predvsem zavarovancem v starosti od 50 do 70 let; premija se plačuje mesečno do smrti zavarovanca, vendar največ do dopolnjene starosti 90 let, po tej starosti je zavarovanec zavarovan brez nadaljnega plačevanja premij.

Zelo aktualna je v zadnjem času posebna oblika življenjskega zavarovanja, in sicer gre za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. Osnovno zavarovanje prostovoljnega pokojninskega zavarovanja predstavlja zavarovanje za pridobitev dodatne starostne pokojnine, ki jo zavarovanec prejema od upokojitve do smrti. Ločimo dve obliki:

- kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje – je zavarovanje, v katerega so vključeni posamezniki preko delodajalca, ki v celoti ali delno financira pokojninski projekt;
- individualno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje – je zavarovanje, v katerega se vključi posameznik, vsak posameznik je lahko istočasno vključen v obe obliki zavarovanja, kolektivno in individualno.

Vsekakor so zanimiva tudi različna dodatna zavarovanja, ki jih izvajajo sodobne zavarovalnice, kot na primer zavarovanje za primer izgube delovnega mesta, nastopa težje bolezni, kjer se izkaže potreba po rizičnem medicinskem posegu (na primer operacija srca), rojstvo otroka in podobno. Pri tem se s tem zavarovanjem omogoča kritje povečanih stroškov v določenih časovnih obdobjih življenja. Posamezniki, ki so sklenili to obliko zavarovanja, zagotavljajo kritje morebitnih nastalih stroškov, ki so povezani z omenjenimi dogodki, kot so na primer stroški preureditve stanovanja za potrebe invalida (Ivanjko, 1999, str. 67).

Kljub širjenju ponudbe življenjskih zavarovanj pa pri zavarovanjih težko najdemo prave inovacije izdelkov. Glavni razlog je dejstvo, da nov produkt, takoj ko se pojavi na trgu, posnemajo druge zavarovalnice (Hartman, 1994, str. 145).

1.5. OSNOVNI ZAVAROVALNIŠKI POJMI ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ

PONUĐNIK - oseba, ki želi skleniti zavarovanje in v ta namen predloži pisno ponudbo zavarovalnici;

ZAVAROVALEC, SKLENITELJ ZAVAROVANJA – fizična ali pravna oseba, ki sklene zavarovalno pogodbo z zavarovalnico;

UPRAVIČENEC – oseba, v korist katere se sklene zavarovanje;

ZAVAROVANA OSEBA, ZAVAROVANEC – oseba, od katere smrti ali doživetja je odvisno izplačilo zavarovalne vsote;

ZAVAROVALNA VSOTA – je pogodbeni obveznost zavarovalnice, ki se izplača v enkratnem znesku ali v večkratnih zneskih;

OSNOVNO ZAVAROVANJE – je v skladu s posebnim delom sklenjena pogodba življenjskega zavarovanja;

DODATNO ZAVAROVANJE – je zavarovanje, ki je priključeno osnovnemu življenjskemu zavarovanju;

PREMIJA – znesek, ki ga mora sklenitelj plačati po zavarovalni pogodbi;

POLICA – listina o sklenjeni zavarovalni pogodbi;

ZAČASNO KRITJE - začasni dokaz o sklenjenem zavarovanju, ki vsebuje vse bistvene sestavine zavarovalne pogodbe;

ZAVAROVALNI PRIMER – smrt zavarovanca ali njegovo doživetje v pogodbi določene dobe;

ZAVAROVATELJ – zavarovalnica kot stranka zavarovalne pogodbe;

ŽIVLJENJSKA RENTA – znesek, ki ga zavarovalnica po zavarovalni pogodbi plačuje najmanj do izteka minimalne dobe izplačevanja, po izteku te dobe pa do smrti zavarovanca;

FINANČNA RENTA – znesek, ki ga zavarovalnica plačuje po zavarovalni pogodbi v dogovorjenem časovnem obdobju;

PARTNERSKA RENTA – renta, ki jo zavarovalnica po zavarovalni pogodbi plačuje do smrti zadnjega od zavarovancev. Po smrti enega od zavarovancev se renta plačuje v dogovorjenem deležu do smrti drugega od zavarovancev;

1.6. PONUDNIKI ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ V SLOVENIJI

V nasprotju z drugimi nosilci storitev, ki jih prodajajo na trgu, organizira zavarovalništvo prodajo varstva pred nepredvidljivimi škodnimi dogodki in njihovimi posledicami, pri čemer je to blago oziroma storitev nevidna glede na to, da je realizacija storitve v obliki denarnega nadomestila škode odmaknjena v bodočnost in v celoti negotova (Ivanjko, 1999, str. 24).

Tretji člen zakona o zavarovalnicah določa opravljanje zavarovalnih poslov in posledično tudi nudenje zavarovalniških storitev. In sicer lahko zavarovalne posle opravlja (Zakon o zavarovalništvu, 2004):

- zavarovalnica s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je za opravljanje teh poslov pridobila dovoljenje Agencije za zavarovalni nadzor;

- podružnica tuje zavarovalnice, ki je za opravljanje teh poslov pridobila dovoljenje Agencije za zavarovalni nadzor;
- zavarovalnica države članice, ki v skladu s tem zakonom ustanovi podružnico na območju Republike Slovenije oziroma je v skladu s tem zakonom pooblaščen za neposredno opravljanje zavarovalnih poslov na območju Republike Slovenije.

S ponudbo življenjskih zavarovanj se lahko srečamo na samih ekspoziturah zavarovalnic, preko zavarovalnih posrednikov, zavarovalnih zastopnikov (agentov) in zavarovalnih svetovalcev.

Zavarovalni posrednik je oseba, ki predstavlja z opravljanjem svoje poklicne dejavnosti zvezo med zavarovalnico in stranko s ciljem sklenitve in tudi izvajanja zavarovalne pogodbe. Zavarovalni zastopnik (agent) pa opravlja dejavnost na temelju pogodbe o zastopanju ene ali več zavarovalnic.

2. TRG ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ V SLOVENIJI

2.1. SLOVENSKI ZAVAROVALNI TRG

Slovenski zavarovalni trg je v zadnjih nekaj letih v izjemnem razmahu, kar pove tudi podatek, da stopnja rasti zbrane zavarovalne premije vse od leta 1997 ni bila nikoli manjša od desetih odstotkov. Z vstopom tujih zavarovalnic na slovenski trg, so se začeli pojavljati novi bolj zanimivi zavarovalniški produkti in seveda tudi bolj agresivno trženje le-teh. V konkurenčni tekmi za zavarovance naše zavarovalnice ne zaostajajo ne s trženjem produktov ne z uvajanjem novih produktov. Posledica dobrega odziva slovenskih zavarovalnic na tujo konkurenco je ta, da slovenske zavarovalnice še vedno zasedajo večinski tržni delež, in sicer na področju vseh oblik zavarovanj.

Da se slovenska zavarovalna dejavnost uspešno razvija, nam kažejo tudi statistični podatki za leto 2004. Leta 2003 so zavarovalnice in druge članice Slovenskega Zavarovalnega Združenja zbrale za 348,4 milijarde SIT bruto obračunane premije, kar je za 16,8% več kot leta 2003. Delež zavarovalne dejavnosti v BDP po tekočih cenah pa se je povzpел na 5,63%. Prebivalec pa je leta 2004 za zavarovanje porabil nekaj več kot 174 tisoč SIT (Statistični zavarovalniški bilten, 2005, str. 42).

Najbolj uspešno se po pričakovanjih razvija področje življenjskih zavarovanj, kjer je bilo zbranih za 102,588 milijarde SIT premij ali 43,8% več kot leto prej. Še leta 2000 je bilo zbranih premij življenjskih zavarovanj za manj kot 1% tedanjega BDP. Leta 2004 pa znesek 102,588 milijarde SIT predstavlja že 1,66% slovenskega BDP (Statistični zavarovalniški bilten, 2005, str. 42).

Premija tako imenovanih neživljenjskih zavarovanj leta 2003 v znesku 226,9 milijarde SIT narašča počasneje, v letu 2004 le za slabih 8%, vendar je njen delež v celotnem portfelju zavarovanj še vedno trikrat večji kot delež premije življenjskih zavarovanj.

Že leta 2003 je prišlo do nekaterih sprememb v sestavi premije po zavarovalnih skupinah, in sicer so se življenjska zavarovanja po znesku zbrane premije prvič zavihtela na prvo mesto in prehitela zdravstveno zavarovanje, v letu 2004 je ta delež znašal že 29,5%. Nazadovalo pa je kreditno zavarovanje. Avtomobilska zavarovanja so obdržala svoje mesto prav pri vrhu tudi leta 2004, kar ne preseneča glede na število novo registriranih avtomobilov, ki se iz leta v leto večja. Zaradi višjega standarda nekaterih slojev prebivalstva in višje kupne moči, kar omogoča nakup nekaterih luksuznih dobrin, med vsemi zavarovalnimi skupinami najvišjo rast premije v odstotkih dosega zavarovanje odgovornosti pri uporabi plovil, kjer so se zelo povečale tudi kosmate odškodnine (Statistični zavarovalniški bilten, 2005, str. 42).

Tabela 1: Letni izdatki za zavarovanje na prebivalca v Sloveniji od leta 1991 do vključno 2004 v SIT

Leto	Premije	Prebivalci (30. junija) v SIT	Izdatki za zavar. na osebo v SIT	Borzni indeks (baza = 1991)	Verižni indeks
1991	11.518.799	2.001.768	5.754	100	-
1992	32.901.978	1.995.832	16.485	286,5	286,5
1993	47.414.878	1.990.623	23.819	413,9	144,5
1994	62.962.405	1.988.850	31.658	550,2	132,9
1995	102.373.707	1.987.505	51.509	895,1	162,7
1996	121.815.413	1.991.169	61.178	1.063,2	118,8
1997	129.589.589	1.986.848	65.224	1.133,0	106,6
1998	154.044.988	1.982.603	77.698	1.350,3	119,1
1999	171.381.310	1.985.557	86.314	1.500,0	111,1
2000	192.865.500	1.990.272	96.904	1.684,0	112,3
2001	230.029.774	1.992.035	115.475	2.006,8	119,2
2002	266.955.500	1.995.718	133.764	2.324,6	115,8
2003	298.202.450	1.996.773	149.342	2.595,4	111,6
2004	348.380.393	1.997.004	174.452	3.031,7	116,8

Vir: Slovensko zavarovalno združenje, Statistični zavarovalniški bilten, 2005, str. 42.

Najbolj nazorno nam povečanje zavarovalne dejavnosti pokaže prav znesek izdatkov za zavarovanje na osebo, ki je prikazano v zgornji tabeli. Kot je razvidno iz tabele, gre za konstantno rast izdatkov za zavarovanje na osebo. In sicer nam verižni indeks, ki kaže povečanje glede na preteklo leto pove, da od leta 1998 rast izdatkov ni bila manjša od 10 odstotkov letno.

Najvišja je bila leta 2001, in sicer kar 19,2 odstotka, leta 2002 15,8 odstotka, leta 2003 11,6 odstotka in leta 2004 zopet 16,8%.

2.2. ORIS ŽIVLJENJSKEGA ZAVAROVANJA V SLOVENIJI

Kot že omenjeno, največji razmah doživljajo življenjska zavarovanja. Na slovenskem trgu je zadnja leta občutiti pravo tekmo med zavarovalnicami glede ponudb novih zavarovalnih produktov, med njimi seveda najbolj tistih, ki so vezani na sklade ali druge oblike naložb. Uvajanje novih produktov in dokaj agresivna oglaševalska taktika jim po podatkih, ki so nam na voljo, prinaša zelo dobre rezultate, tako v številu novo sklenjenih življenjskih zavarovanj kot tudi po znesku zbranih zavarovalnih premij življenjskih zavarovanj.

Obračunana bruto premija življenjskih zavarovanj kot posledica zgoraj omenjenih akcij iz leta v leto narašča. Njen znesek za leto 2004 (102,5 milijard SIT) je namreč mnogo večji od premije vseh zavarovanj, ki so jo zavarovalnice zbrale pred enajstimi leti. K tej rasti so največ prispevale nove vrste naložbenih zavarovanj, vezanih na investicijske in pokojninske sklade. Leta 2004 so zavarovalnice z življenjskimi zavarovanji, vezanimi na enote investicijskih skladov, zbrale 40,6 milijarde SIT premije, kar predstavlja okoli 40 % vse premije življenjskih zavarovanj, ki je bilo za 102,6 milijarde SIT. Še leta 2003 je bil delež zavarovanj, kjer zavarovanci nosijo naložbeno tveganje, pol manjši, znesek zbrane premije pa skoraj trikrat manjši. Še vedno pa ostaja na prvem mestu po znesku zbrane premije klasično mešano življenjsko zavarovanje za smrt in doživetje s premijo 41,6 milijarde SIT (Statistični zavarovalniški bilten, 2005, str.45).

Časovna vrsta podatkov kaže, da premija življenjskih zavarovanj ne narašča enakomerno, vendar je praviloma stopnja njene rasti vsako leto višja od stopnje rasti preostalih zavarovanj. Tako se je leta 2003 prvič zgodilo, da je bil znesek premije življenjskih zavarovanj višji od zneska premije zdravstvenih zavarovanj ali katerekoli druge zavarovalne vrste.

Leta 2004 se je prvič precej okrepil tudi znesek izplačanih zavarovalnin, saj se je zavarovalna doba prvim zavarovalnim pogodbam že iztekla. Zato se je znesek teh pri investicijskih življenjskih zavarovanjih povečal od nekaj sto milijonov SIT v letu 2003 na več kot 14 milijard SIT v letu 2004. Pri vseh vrstah življenjskih zavarovanj je bilo leta 2004 sicer izplačanih 44,7 milijarde SIT odškodnin, zaradi česar se je škodni rezultat teh zavarovanj tudi leta 2004 poslabšal in sicer na 43,6 %. Z naraščanjem zneska zbrane premije življenjskih zavarovanj se povečuje narodnogospodarski pomen življenjskih zavarovanj, ki predstavljajo že 1,66 % vsega bruto domačega proizvoda (BDP) ter 29,5 % vse bruto obračunane premije (Statistični zavarovalniški bilten, 2005, str. 45).

Spodnja tabela 2, nam nazorno prikazuje večanje deleža življenjskih zavarovanj v skupni obračunani bruto premiji zavarovanj in za primerjavo zmanjševanje deleža neživljenjskih zavarovanj. Delež premij življenjskih zavarovanj tako zavzema že dobro petino v deležu vseh sklenjenih zavarovanj, katerih delež, kot nam prikazuje tabela, počasi, vendar vztrajno pada. V

prihodnje lahko pričakujemo vedno večji delež premij življenjskih zavarovanj v skupni premiji zavarovanj, in sicer iz razloga vpeljave tretjega pokojninskega stebra v slovenski pokojninski sistem in uvajanja novih zavarovalniških produktov, vezanih na sklade in druge oblike naložb.

Tabela 2: Razvoj deleža življenjskih in neživljenjskih zavarovanj v skupni obračunani bruto premiji zavarovanja

Leto	Delež v skupni premiji (%)		
	Vsa zavarovanja	Življenjska zavarovanja	Neživljenjska zavarovanja
1991	100	6,77	93,23
1992	100	7,47	92,53
1993	100	10,58	89,42
1994	100	14,34	85,66
1995	100	14,80	85,20
1996	100	16,52	83,48
1997	100	17,65	82,35
1998	100	17,09	82,91
1999	100	18,03	81,97
2000	100	19,37	80,63
2001	100	21,37	78,63
2002	100	22,69	77,31
2003	100	23,92	76,08
2004	100	29,45	70,55

Vir: Slovensko zavarovalno združenje, Statistični zavarovalniški bilten, 2005, str. 47.

Po podatkih Agencije za zavarovalni nadzor število sklenjenih polic za življenjsko zavarovanje narašča. V prvem polletju leta 2002 je bilo skupaj 429 tisoč polic, lani v enakem obdobju 592 tisoč polic, do konca junija 2004 pa že prek 651 tisoč. Narašča tudi število zavarovancev. V prvih šestih mesecih 2002 jih je bilo 561.584, lani 684.224, v prvem polletju leta 2004 pa 752.294. Zaradi naraščajočega števila sklenjenih polic, se povečuje tudi skupen znesek obračunanih zavarovalnih premij. Do zadnjega junija 2004 je bil znesek obračunanih zavarovalnih premij 34,9 milijarde tolarjev, kar je sedem oziroma skoraj 11 milijard tolarjev več kot v enakem obdobju leta 2003 in 2002. Zbrana preja življenjskih zavarovanj se je v zadnjih štirih letih povprečno povečevala za 18 odstotkov na leto in je že leta 2003 presegla 20 odstotkov celotne zbrane premije (Finance, Objektiv-Zavarovalništvo, 2004, str. 22).

Pri življenjskem zavarovanju je Zavarovalnica Triglav krepko na prvem mestu, saj se njen tržni delež, glede na obračunano kosmato zavarovalno premijo, že nekaj let giblje okoli 50 odstotkov, čeprav rahlo upada. V polletju leta 2002 je znašal 51,7 odstotka, leta 2003 52,5 odstotka, junija 2004 pa 50,4 odstotka. Upada tudi tržni delež treh največjih zavarovalnic skupaj, torej Triglava,

Zavarovalnice Maribor in Merkurja, in sicer z 82,6 odstotka leta 2002 na 74,7 odstotka konec junija 2004.

Kot je razvidno iz spodnje tabele, tabele številka 3 je najvišjo rast premij dosegla NLB Vita, in sicer za kar 106 odstotnih točk, sledita ji Tilia z 71,43 odstotnimi točkami in Slovenica s 55 odstotnim povečanjem zbranih premij življenjskih zavarovanj. Največ sklenjenih življenjskih zavarovanj ima tako v letu 2003 in 2004 Zavarovalnica Triglav, in sicer kar 65.232 v letu 2004, sledijo ji Zavarovalnica Maribor, za katero pa nisem dobil podatkov, Zavarovalnica Grawe s 16.417 sklenjenimi življenjskimi zavarovanji in Slovenica z 8.106. Na četrtem mestu sta z nekaj več kot 7.000 sklenjenimi življenjskimi zavarovanji Zavarovalnica Maribor in Merkur.

Tabela 3: Število sklenjenih življenjskih zavarovanj in zbrana premija v letu 2004

Zavarovalnica	Vsa sklenjena življenjska zavarovanja 2004	Vsa sklenjena življenjska zavarovanja 2003	Premija 2004	Rast v primerjavi z letom 2003
Generali	7.179	9.697	2,8 mrd SIT	33,33%
Merkur	7.317	5.566	5,1 mrd SIT	13,33%
Slovenica	8.106	4.670	3,1 mrd SIT	55,00%
Grawe	16.417	15.250	3,6 mrd SIT	16,13%
NLB Vita	7.000	3.492	3,3 mrd SIT	106,25%
Tilia	4.602	1.676	1,2 mrd SIT	71,43%
Maribor	n.p	n.p	9,1 mrd SIT	3,41%
Triglav	65.232	66.588	30 mrd SIT	21,95%
Adriatic	4.359	3.554	1,9 mrd SIT	18,75%

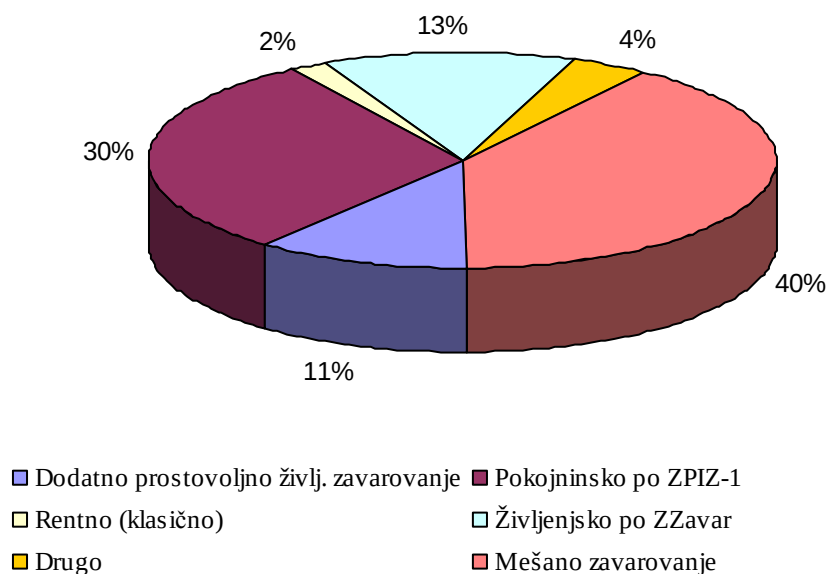
Op. upoštevani so podatki od 1.1. do 1.11. za leti 2003 in 2004.

Vir: Finance, Objektiv-Zavarovalništvo 2004, str. 27;

Na naslednji strani Slika 1 prikazuje premijsko sestavo življenjskih zavarovanj v letu 2004. Iz Slike 1 je lepo razvidno, da največji delež glede na premijsko sestavo življenjskih zavarovanj predstavljajo mešana življenjska zavarovanja, na drugem mestu so pokojninska zavarovanja po ZPIZ – 1 (Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju) in na tretjem mestu življenjska zavarovanja po ZZavar (Zakon o zavarovalništvu).

Na tem mestu je potrebno omeniti, da je ravno na področju premijske sestave življenjskih zavarovanj, prišlo v primerjavi letom 2003 do opaznih sprememb. Zmanjšal se je delež mešanih življenjskih zavarovanj iz 54% na 40%, delež življenjskih zavarovanj po ZZavar se je povečal iz 7% na 13% in delež pokojninskih zavarovanj po ZPIZ-1 se je povečal iz 19% na 30%.

Slika 1: Premijska sestava življenjskih zavarovanj v letu 2004

Vir: Slovensko zavarovalno združenje, Statistični zavarovalniški bilten, 2005, str. 46.

3. ANALIZA PONUDBE ŽIVLJENJSKIH ZAVAROVANJ V SLOVENIJI

3.1. ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE ZA PRIMER SMRTI

V tem delu bom analiziral ponudbo življenjskih zavarovanj slovenskih zavarovalnic samo za primer smrti.

Zavarovalnica Triglav

Osnovni obliki življenjskega zavarovanja pri Zavarovalnici Triglav sta Vseživljenjsko zavarovanje in Rizično zavarovanje.

VSEŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE je zavarovanje za primer smrti do konca življenja. Ob smrti zavarovane osebe se upravičencu izplača dogovorjena zavarovalna vsota. Z zavarovalno vsoto se izplačajo tudi vsi do tedaj pripisani dobički. S pogodbo Vseživljenjskega zavarovanja je lahko zavarovana samo ena oseba. To zavarovanje je namenjeno predvsem zaščititi družinskih članov oziroma drugih upravičencev.

RIZIČNO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE je zavarovanje za primer smrti za dogovorjeno dobo. V primeru smrti zavarovane osebe v času trajanja zavarovanja se upravičencu izplača dogovorjena zavarovalna vsota. S pogodbo rizičnega življenjskega zavarovanja je prav tako kot pri vseživljenjskem zavarovanju lahko zavarovana samo ena oseba. Zavarovanec lahko glede na

potrebe priključi osnovnemu življenjskemu zavarovanju dodatne rizike, ki še povečujejo njegovo varnost. Rizičnemu življenjskemu zavarovanju lahko priključimo dodatno nezgodno zavarovanje, ki krije nevarnost nezgodne smrti ali trajne invalidnosti ter prehodne nesposobnosti za delo kot posledice nezgode. V primeru nezgodne smrti se upravičencu izplača zavarovalna vsota tako iz življenjskega zavarovanja kot tudi iz dodatnega nezgodnega zavarovanja. V primeru trajne invalidnosti zaradi nezgode se izplača ustrezni del zavarovalne vsote za invalidnost v skladu s stopnjo invalidnosti po »Tabeli invalidnosti«, ki je sestavni del zavarovalnih pogojev. Dnevno nadomestilo se izplača za dneve, ko zavarovanec zaradi poškodbe kot posledice nezgode ni mogel opravljati rednega dela, največ za 200 koledarskih dni.

Vsa življenjska zavarovanja, razen rizičnega, so udeležena pri vsakoletnem dobičku, ki ga Zavarovalnica Triglav ustvarja z upravljanjem sredstev življenjskih rentnih in prostovoljnih pokojninskih zavarovanj. Delež dobička posameznega zavarovanja se pretvori v dodatno zavarovalno vsoto. Zavarovanje je prvič upravičeno do udeležbe pri dobičku po dveh oziroma treh letih trajanja, kar je odvisno od dogovorjene zavarovalne dobe.

Zavarovanje se lahko sklene v SIT ali vezano na tečaj EUR. Če je zavarovanje sklenjeno v SIT, se premije dvakrat letno valorizirajo v skladu z rastjo cen na drobno v Sloveniji in s poslovnimi rezultati Zavarovalnice Triglav. Zavarovanje se lahko sklene tudi z valutno klavzulo. To pomeni, da so tako premije kot tudi zavarovalne vsote izražene v tolarški protivrednosti EUR. S posebnim dogovorom lahko zavarovalnica valorizira zavarovalne vsote in premije tudi za zavarovanja, ki so sklenjena v tuji valuti. Zavarovalec ima v času trajanja zavarovanja pravico spremeniti upravičenca, razen če se je zavarovalec tej pravici odpovedal. Če zavarovalec in zavarovana oseba nista ista oseba, je za spremembo upravičenca potrebno soglasje zavarovane osebe.

Posebna oblika življenjskega zavarovanja za primer smrti Zavarovalnice Triglav je zavarovanje 50 PLUS. Življenjsko zavarovanje 50 PLUS je namenjeno osebam v starosti od 50 do vključno 80 let. Zavarovanje traja do konca življenja. Premija pa se plačuje mesečno le do dopolnjenega 90. leta starosti oziroma do smrti, če le-ta nastopi že prej. Zavarovalna vsota se izplača upravičencu, ki ga določi zavarovalec. Premijo je možno plačevati na tri načine: zavarovalec lahko pooblasti banko ali ZPIZ, da z osebnega računa zavarovalca mesečno plačuje premije ali pa zavarovalec premije plačuje s položnicami. Vsaka oseba lahko sklene največ 2 polici življenjskega zavarovanja 50 PLUS.

Zavarovalnica Merkur

Zavarovalnica Merkur na področju življenjskih zavarovanj za primer smrti ponuja naslednja zavarovalna produkta:

PROGRAM MRS je zavarovanje samo za primer smrti. Produkt je namenjen predvsem za ljudi, ki imajo potrebo po zelo visokem zavarovanju za primer smrti ob npr. najemu visokih kreditov. To zavarovanje nima vključene varčevalne komponente in v slučaju doživetja ni nobenih izplačil.

PROGRAM MA je zavarovanje, kjer se zavarovalna vsota izplača samo v primeru smrti zavarovanca. Program je namenjen predvsem starejšim ljudem, ki s svojo smrtjo ne želijo finančno obremenjevati sorodnikov. Izplačana zavarovalna vsota se namreč največkrat porabi za plačilo pogrebnih stroškov. Pristopna starost je od 20. pa vse do 70. leta. Zavarovanje se lahko sklene z doživljenjskim, enkratnim ali poljubno izbranim plačevanjem premije.

Zavarovalnica Slovenica

Zavarovalnica Slovenica v svoji ponudbi življenjskih zavarovanj ne ponuja življenjskega zavarovanja samo za primer smrti.

Zavarovalnica Maribor

ZLATA JESEN (50-75 let) je zavarovanje Zavarovalnice Maribor za primer smrti. Zavarovanje je namenjeno pozni srednji generaciji in upokojencem od 50. do 75. leta, ki se želijo življenjsko zavarovati za primer smrti. Zdravstveno stanje zavarovanca za sklenitev ni pomembno. Zavarovanje se sklene do smrti zavarovanca, vendar ne dlje kot do dopolnjenega 91. leta starosti. Sklenitelj zavarovanja lahko izbira med tremi mesečnimi premijami, in sicer 10, 15 ali 20 eurov. Premijo za življenjsko zavarovanje je možno plačevati letno, polletno (2% doplačilo), četrletno (4% doplačilo) ali mesečno (6% doplačilo). Plačevanje je možno prek položnic, ki jih pošlje Zavarovalnica Maribor, preko ZPIZ-a ali z odtegotovanjem premij iz osebnega računa sklenitelja zavarovanca. V primeru, da zavarovanec umre po dveh letih trajanja zavarovanja, se upravičencu izplača celotna zavarovalna vsota, v primeru, da pa zavarovanec umre pred pretekom dveh let, znaša izplačilo 80% bruto vplačanih premij. V določenih primerih, ki so pri Zavarovalnici Maribor enaki kot pri Zavarovalnici Triglav, ima sklenitelj zavarovanja pravico do izplačila odkupne vrednosti. Ta pravica se pridobi po poteku dveh let (pri zavarovalni dobi 14 let), oziroma treh let (pri zavarovalni dobi nad 15 let). Pri zavarovanju Zlata jesen je možna prekinitev zavarovanja, vendar če se zavarovanje prekine po manj kot dveh letih (pri zavarovalni dobi do 14 let), oziroma treh letih (pri zavarovalni dobi nad 15 let) Zavarovalnica Maribor ne vrne vplačanih premij in ne izplača zavarovalne vsote, zavarovanje preneha veljati. Življenjsko zavarovanje, ki je v veljavi in plačevano dve oziroma tri leta in prekinjeno, ostane sicer še v veljavi brez nadaljnjega plačevanja premije, vendar z znižano zavarovalno vsoto (kapitalizacija) in se izplača le ob smrti.

Zavarovalnica Grawe

GRAWE ŠČIT – je program življenjskega zavarovanja samo za primer smrti. Namenjen je zavarovanju samo ene osebe, ki pa ob doživetju ne nudi izplačila.

V primeru smrti (naravna smrt, smrt zaradi bolezni, nezgodna smrt) zavarovanca se upravičencu izplača zavarovalna vsota.

Zaradi novih oblik življenjskih zavarovanj je ponudba življenjskih zavarovanj za primer smrti izbranih zavarovalnic dokaj majhna in se ne razvija v takem obsegu kot ponudba drugih oblik življenjskih zavarovanj, ki jih bom predstavil v nadaljevanju.

Zavarovalnice z namenom, da čim bolj ustrežejo zahtevam bodočih zavarovancev, v svoji ponudbi nudijo različne možnosti sprememb osnovnega zavarovanja, in sicer gre za spremembe, ki jih sklenitelji zavarovanja lahko uveljavljajo v izrednih primerih. Zavarovalnice omenjene spremembe zavarovanj nudijo v zelo podobni obliki in pod zelo podobnimi pogoji, ki med zavarovalnicami bistveno ne odstopajo in jih zaradi omenjenega razloga ne bom izpostavljajal.

Zavarovalnice v primeru nezmožnosti plačevanja premije ponujajo več možnosti:

- spremembo premije in s tem tudi zavarovalne vsote;*
- mirovanje plačevanja premije;*
- odkup zavarovanja;*
- kapitalizacijo zavarovanja (pomeni, da premij zavarovalec ne plačuje več, do izteka zavarovalne vsote pa je še vedno zavarovan z znižano zavarovalno vsoto. V primeru spremembe razmer je z zavarovalnico možen dogovor za obnovev zavarovanja ali sklenitev novega zavarovanja);*

in pa odkup zavarovanja, ki se lahko zahteva v naslednjih primerih:

- izselitev iz Republike Slovenije;*
- smrt upravičenca ali ožjega družinskega člana;*
- 100% trajna invalidnost, izguba poslovne sposobnosti ali težja bolezen zavarovane osebe;*
- razveza zakonske zveze pri vzajemnem zavarovanju zakoncev;*
- nepretrgana brezposelnost zavarovanca za obdobje več kot 6 mesecev.*

Spreminjanje zavarovalne vsote – zavarovalnice v različnih primerih (npr. v primeru rojstva otroka, sklenitve zakonske zveze ali najema dolgoročnega kredita za nakup nepremičnin) nudijo možnost spremembe zavarovalne vsote osnovnega življenjskega zavarovanja. Mirovanje zavarovanja – v določenih primerih je možen dogovor z zavarovalnico za mirovanje plačevanja premije. V obdobju mirovanja je zavarovana oseba zavarovana s kapitalizirano zavarovalno vsoto. Obnovev zavarovanja – v primeru, če je zavarovanje prenehalo veljati zaradi neplačevanja premije ali pa je bilo spremenjeno v zavarovanje z znižano zavarovalno vsoto, je pod določenimi pogoji zavarovanje možno obnoviti. Pri tem je potrebno plačevati vse zapadle premije. Predujem – v primeru, če zavarovanec izpolnjuje pogoje, pod katerimi je upravičen zahtevati odkup, lahko zavarovalnica zavarovalcu na njegovo zahtevo izplača vnaprej del zavarovalne vsote do odkupne vrednosti police, ki ga zvarovalec pozneje lahko vrne. Od prejetega predujma mora zvarovalec plačevati določene obresti. Omenjene značilnosti so možne tudi pri drugih vrstah življenjskih zavarovanj, zato jih v nadaljevanju ne bom posebej izpostavljajal.

Zavarovanje lahko sklene vsaka zdrava oseba. Plačevanje premije je lahko obročno ali plačilo premije v enkratnem znesku. Če zavarovalec plačuje premijo četrletno, polletno ali letno, mu zavarovalnica prizna popust.

Kot sem že omenil, je ponudba zavarovanj za primer smrti izbranih zavarovalnic zelo podobna, saj vse zavarovalnice, ki imajo v svoji ponudbi življenjsko zavarovanje za primer smrti, ponujajo podobne produkte. Razlike med zavarovalnicami se pojavljajo pri starosti sklenitelja zavarovanja in pri višini premij, ki jih je možno plačevati. Zavarovanje Zavarovalnice Triglav 50 plus lahko tako sklene oseba stara od 50 do 80 let, Zavarovalnice Maribor pa oseba stara od 50 do 75 let. Na tem mestu je potrebno omeniti, da gre tukaj za posebno vrsto življenjskih zavarovanj za primer smrti, ki jih zavarovalnice ponujajo predvsem starejšim ljudem, in sicer kot omenjajo same za plačilo pogrebnih stroškov ter s tem razbremenitve potomcev. Zanimiva pa se mi zdi omejitev Zavarovalnice Maribor, ki nudi le plačevanje premij v višini 10, 15 ali 20 EUR, medtem ko druge zavarovalnice v svoji ponudbi ne omenjajo višine mesečnih premij. Naj omenim še to, da Zavarovalnica Slovenica v svoji ponudbi življenjskih zavarovanj ne ponuja zavarovanj za primer smrti oziroma njenih produktov ni mogoče umestiti v to vrsto življenjskih zavarovanj.

3.2. MEŠANO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE

Mešano življenjsko zavarovanje je opredeljeno kot kombinacija življenjskega zavarovanja za primer smrti in življenjskega zavarovanja za primer doživetja.

Zavarovalnica Triglav

MEŠANO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE – je produkt, katerega že ime samo pove, v katero skupino življenjskih zavarovanj spada. Mešano življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav je zavarovanje in hkrati varčevanje. Višino zavarovalne vsote izbereta zavarovalec in zavarovana oseba ob sklenitvi zavarovanja. Ko zavarovana oseba doživi zavarovalno dobo, zavarovalnica upravičencu izplača dogovorjeno zavarovalno vsoto skupaj s pripisanimi dobički. Upravičenec lahko izbira med izplačilom zavarovalne vsote v enkratnem znesku in/ali izplačevanjem v obliki mesečne rente. V primeru smrti zavarovane osebe med trajanjem zavarovanja se upravičencu izplača zavarovalna vsota za primer smrti skupaj z do tedaj pripisanimi dobički. Zavarovanje v tem primeru preneha veljati. Pri mešanem življenjskem zavarovanju sta z isto zavarovalno pogodbo lahko zavarovani tudi dve osebi, kar imenujejo v Zavarovalnici Triglav *vzajemno* mešano življenjsko zavarovanje. V primeru smrti ene od zavarovanih oseb v času plačevanja premije zavarovalnica izplača upravičencu, običajno je to preživela zavarovana oseba, v pogodbi določeno zavarovalno vsoto.

Mešanemu življenjskemu zavarovanju se lahko priključi dodatno zavarovanje kritičnih bolezni in/ali dodatno nezgodno zavarovanje. Dodatno nezgodno zavarovanje, ki se lahko priključi tudi rizičnemu življenjskemu zavarovanju, smo opisali v sklopu Življenjskih zavarovanj za primer smrti. Zavarovanje kritičnih bolezni kot možnost dodatne vrste zavarovanja mešanemu življenjskemu zavarovanju Zavarovalnice Triglav krije nevarnost nastanka nekaterih težjih bolezni, kot so srčni infarkt, možganska kap, rak oziroma drugih bolezni, ki neposredno povzročijo popolno in trajno odvisnost zavarovane osebe od tuje pomoči. Če zavarovana oseba

med trajanjem zavarovanja zbolí za katero od naštetih bolezni, zavarovalnica upravičencu izplača predplačilo polovice zavarovalne vsote za doživetje osnovnega življenjskega zavarovanja. Po tem dogodku je zavarovana oseba še naprej zavarovana za preostalo polovico zavarovalne vsote do poteka zavarovalne dobe oziroma smrti, hkrati pa je oproščena plačila nadaljnjih premij. Z eno polico dodatnega zavarovanja kritičnih bolezni sta lahko zavarovani tudi dve osebi. Udeležba v dobičku zavarovalnice je enaka kot pri drugih življenjskih zavarovanjih Zavarovalnice Triglav in je opisana pri življenjskem zavarovanju za primer smrti.

Zavarovalnica Merkur

Individualno življenjsko zavarovanje PROGRAM MG – značilnost tega programa je, da zavarovalni vsoti za naravno smrt lahko zavarovalec doda še zavarovalno vsoto za primer nezgodne smrti v višini enkratne, dvakratne ali trikratne vsote za naravno smrt. Življenjskemu zavarovanju se lahko doda tudi eno od variant dodatnega paketnega nezgodnega zavarovanja. Privarčevani kapital, ki ga sestavljata zavarovalna vsota in pripisan dobiček, po poteku zavarovanja lahko zavarovalec dvigne v enkratnem znesku, ali pa se zavarovalec lahko odloči za eno izmed oblik rentnih izplačil. To življenjsko zavarovanje se lahko sklene tudi z enkratnim plačilom celotne premije (program MGE).

PROGRAM MT – pri tem zavarovanju se zavarovalna vsota s pripisanim dobičkom v primeru naravne smrti izplača po koncu dogovorjene zavarovalne dobe. V primeru nezgodne smrti zavarovalca med zavarovalno dobo se, če je tako dogovorjeno, enkratna, dvakratna ali trikratna zavarovalna vsota za nezgodno smrt izplača takoj.

PROGRAM MV – gre za življenjsko zavarovanje dveh oseb na eni polici. V primeru smrti enega od zavarovancev se zavarovalna vsota in pripisan dobiček izplačata drugemu. V primeru nezgodne smrti enega od zavarovancev med zavarovalno dobo se, če je tako dogovorjeno, enkratna, dva-kratna ali trikratna zavarovalna vsota za nezgodno smrt izplača drugemu zavarovancu. V primeru smrti obeh zavarovalcev se zavarovalna vsota in pripisan dobiček izplača upravičencu, navedenemu na polici.

PROGRAM 10+ je zavarovanje za primere smrti ali doživetja in za primer določene hude bolezni. Gre za kritje stroškov v primeru nastanka sledečih hudih bolezni: srčni infarkt, bypass operacija koronarnih arterij, rak, možganska kap, kronična odpoved ledvic, transplantacija organov, multipla skleroza, paraliza, slepota in zavarovalno kritje za otroke (otroci so zavarovani za vse zgoraj navedene hude bolezni v višini ene tretjine zavarovalne vsote, vendar ne več kot 10.000 EUR).

Izplačila po programu 10+ so naslednja: v primeru naravne smrti se izplača enojna zavarovalna vsota in do takrat pripisan dobiček, v primeru nezgodne smrti se izplača dvojna zavarovalna vsota in do takrat pripisan dobiček, v primeru nastanka določene hude bolezni se izplača enojna zavarovalna vsota in do takrat pripisan dobiček. Zavarovalno kritje za hude bolezni, kot so bypass na koronarnih žilah, multipla skleroza in karcinom, se prične 3 mesece po začetku

zavarovanja. V primeru, če je zavarovanje sklenjeno brez zdravniškega pregleda in zavarovanec umre naravne smrti v prvih treh mesecih zavarovanja zaradi bolezni, zavarovalnica izplača 50% zavarovalne vsote.

PROGRAM ZDRAVJE PLUS - ta program se lahko sklene pod pogojem, da ima zavarovanec ali zavarovalec pri Zavarovalnici Merkur že sklenjeno, ali pa bo istočasno sklenil življenjsko zavarovanje. Merkur plus nudi kritja za enake bolezni kot pri programu 10+. Zavarovanje vsebuje devizno klavzulo (EUR), vsa izplačila in vplačila se obračunavajo po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan vplačila ali izplačila. Višina zavarovalne premije ni zjamčena in se lahko spremeni z začetkom vsakega zavarovalnega leta. Ker je nemogoče predvideti pogostost hudih bolezni v prihodnjih letih, se višina premije lahko spremeni v odvisnosti od razvoja zdravstvene diagnostike in zdravljenja hudih bolezni. Izplačila so enaka kot pri programu 10+.

Zavarovalnica Slovenica

ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE ZA PRIMER SMRTI IN DOŽIVETJA - je edini produkt Zavarovalnice Slovenica na področju življenjskih zavarovanj za primer smrti in doživetja, ki pa je tudi že varčevanje.

Varčevanje se začne že s samim začetkom zavarovanja, ko se del vplačane premije prične nalagati v sklad življenjskih zavarovanj, iz katerega se ob poteku zavarovanja (doživetju) izplača dogovorjena zavarovalna vsota skupaj z deležem v dobičku Slovenice d.d.. Ob izteku življenjskega zavarovanja se zavarovalna vsota izplačuje v obliki rente. V primeru smrti zavarovanca v času trajanja zavarovanja se upravičencem izplača dogovorjena zavarovalna vsota.

Zavarovalnica Slovenica omogoča tudi možnost sklenitve Vzajemne življenjskega zavarovanja, pri katerem se z eno polico lahko zavarujeta dve osebi. Primerno je predvsem za zakonce ali partnerje, saj se za vsakega otroka, ki se rodi po devetih mesecih trajanja zavarovanja, dodatno izplača 3% od dogovorjene zavarovalne vsote. Nagrada za rojstvo otroka se izplača tudi, če sta starša življenjsko zavarovana vsak s svojo polico.

K življenjskemu zavarovanju se lahko pod ugodnimi pogoji sklene tudi dodatno nezgodno zavarovanje za primer smrti zaradi nezgode, trajne invalidnosti zaradi nezgode,časne nesposobnosti za delo zaradi nezgode in zdravljenja v bolnišnici zaradi nezgode.

Zavarovalnica Maribor

ZLATA NALOŽBA (14-65 let) - je življenjsko zavarovanje oseb od 14. do 65. leta starosti, ki združuje varčevanje in življenjsko zavarovanje z možnostjo rentnega izplačila privarčevanih sredstev. Zlata naložba ponuja življenjsko zavarovanje za primer smrti ali doživetja. Vsako leto se k privarčevanemu znesku pripiše tudi del dobička, ki se izplača po preteku zavarovalne dobe.

Program Zlata naložba (14-65 let) omogoča: poljubno zavarovalno dobo od 5 do 40 let, zavarovalno vsoto po želji, zavarovanje v tolarjih ali tuji valuti (z devizno klavzulo), mesečno, četrtno, polletno ali letno plačevanje premije in izplačilo v enkratnem znesku ali v obliki rente. Program omogoča izbiro več izpeljank Zlate naložbe, ki so opisane v nadaljevanju. *Začasno kritje:* v primeru nenadne smrti v obdobju od dneva vplačila prve premije do datuma, ki je v polici naveden kot začetek zavarovanja, bo ZM izplačala zavarovalno vsoto za naravno smrt v višini, ki jo določi strokovna služba na ZM (največ 3.600 EUR). V primeru smrti zavarovanca Zavarovalnica Maribor takoj izplača celotno zavarovalno vsoto in do tedaj namenjene udeležbe pri dobičku. *Nagrada za rojstvo otroka:* za vsakega rojenega otroka Zavarovalnica Maribor po vsaki aktivni zavarovalni polici izplača nagrado za opremo otroka v tolarški protivrednosti 222 EUR po zavarovalni polici matere. Zavarovanje mora biti v veljavi najmanj leto dni.

ZLATA NALOŽBA Z DODATNIM NEZGODNIM ZAVAROVANJEM – je program, ki 24 ur na dan ne glede, kje je zavarovana oseba in karkoli počne, zavaruje naslednje dogodke: povozitev, trčenje, udarec s predmetom ali ob kakšen predmet, udarec električnega toka ali strele, padec ali spodrseljaj, strmoglavljenje, ranitev z orodjem in raznimi drugimi predmeti ali eksplozivom, vbod, udarec in ugriz . *Izplačila:* v primeru pojava katerega od naštetih dogodkov, zavarovancu glede na izbrano varianto pripada: izplačilo dnevne odškodnine zaradi poškodbe, izplačilo za preležane dneve v bolnišnici zaradi poškodbe, izplačilo dogovorjene zavarovalne vsote za invalidnost zaradi poškodbe ali izplačilo dogovorjene zavarovalne vsote za nezgodno smrt (upravičencu).

ZLATA NALOŽBA ZA DVE OSEBI - je oblika zavarovanja, kjer sta dve osebi zavarovani po eni polici za primer smrti ali doživetja. V primeru, če oba zavarovanca doživita zavarovalno dobo, prejme vsak zavarovanec polovico dogovorjene zavarovalne vsote. Možna pa je tudi določitev drugega upravičenca ali upravičencev. V primeru, če eden do zavarovancev umre pred iztekom zavarovalne dobe, se takoj izplača celotna zavarovalna vsota za smrt, ki jo prejme preživeli zavarovanec oziroma upravičenec po polici. Jamstvo po polici ugasne, preživeli zavarovanec pa lahko nato sklene novo zavarovanje; v primeru, da pa oba upravičenca umreta pred iztekom zavarovalne dobe, se izplača celotna zavarovalna vsota upravičencu po polici.

ZLATA NALOŽBA Z INTERVALNIM IZPLAČILOM - je oblika življenjskega zavarovanja, pri kateri zavarovalnica zavarovalno vsoto izplača po delih v dogovorjenih časovnih obdobjih. Za zavarovalno dobo, zavarovalno vsoto in število intervalnih izplačil se sklenitelj zavarovanja odloči sam. *Višina premije in izplačila:* višina premije in izplačila so odvisni od višine zavarovalne vsote in izbrane zavarovalne dobe: 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35 ali 40 let. V primeru smrti zavarovanca se izplača celotna zavarovalna vsota za smrt brez odbitka že izplačanih intervalov.

Zavarovalnica Grawe

GRAWE VARČEVANJE je program življenjskega zavarovanja in doživetja za eno osebo z udeležbo na dobičku in z vključenim zavarovanjem za primer nezgodne smrti. To obliko

zavarovanja lahko sklenejo tudi vsi tisti, ki zaradi zdravstvenih razlogov ne morejo skleniti drugih oblik življenjskega zavarovanja. Zavarovanja ne morejo skleniti le osebe, ki ob sklenitvi zavarovanja boleajo za nekaterimi neozdravljivimi boleznimi, kot so rak, AIDS in podobne.

Nadomestilo v primeru smrti (naravna smrt ali smrt zaradi bolezni) – v primeru smrti zavarovanca se upravičencu izplača zavarovalna vsota za primer smrti z deležem na dobičku, ki je ustvarjen do tedaj. Zavarovalna vsota za primer smrti zavarovane osebe se določi tako, da polno zavarovalno vsoto delimo s številom let zavarovalne dobe in pomnožimo z zavarovalnim letom, v katerem nastopi smrt.

Nadomestilo v primeru nezgodne smrti – v primeru nezgodne smrti zavarovanca se upravičencu izplača zavarovalna vsota za primer smrti z deležem na dobičku, ki je ustvarjen do tedaj in zavarovalna vsota za primer nezgodne smrti.

GRAWE ŽIVLJENJE je program življenjskega zavarovanja in doživetja za eno osebo z udeležbo na dobičku in z vključenim zavarovanjem za primer nezgodne smrti.

Nadomestilo v primeru smrti (naravna smrt ali smrt zaradi bolezni) in nadomestilo v primeru nezgodne smrti je enako kot pri programu GRAWE VARČEVANJE.

GRAWE PARTNER je program življenjskega zavarovanja in doživetja z udeležbo na dobičku in z vključenim zavarovanjem za primer nezgodne smrti za dve osebi. Z eno premijo sta zavarovani dve osebi.

Nadomestilo v primeru smrti (naravna smrt ali smrt zaradi bolezni) – v primeru smrti enega od zavarovancev se izplača zavarovalna vsota preživelemu zavarovancu ali upravičencu z vključenim deležem na dobičku, ki je ustvarjen do tedaj.

Nadomestilo v primeru nezgodne smrti – v primeru smrti enega od zavarovancev zaradi nezgode se upravičencu izplača zavarovalna vsota vključno z deležem na dobičku in zavarovalna vsota za primer nezgodne smrti. V primeru nezgodne smrti obeh zavarovancev zaradi istega vzroka se upravičencu izplača zavarovalna vsota z vključenim deležem na dobičku, ki je ustvarjen do tedaj in dve zavarovalni vsoti za primer smrti.

GRAWE VARNOST je program življenjskega zavarovanja in doživetja za eno osebo z udeležbo na dobičku in z vključenim zavarovanjem za primer nezgodne smrti. Bistvo je izplačilo zavarovalne vsote v dveh delih.

Nadomestilo v primeru smrti (naravna smrt ali smrt zaradi bolezni) in nadomestilo v primeru nezgodne smrti je enako kot pri vseh mešanih zavarovanjih Zavarovalnice Grawe. *Po poteku trajanja zavarovanja* se upravičencu izplača še ena zavarovalna vsota z vključenim deležem na dobičku.

Za vsa omenjena življenjska zavarovanja Zavarovalnice Grawe se sklenitelju zavarovanja ali upravičencu ob doživetju (potek zavarovalne dobe) izplača zavarovalna vsota s celotno udeležbo

na dobičku, ki je bil ustvarjen v zavarovalnem obdobju na zavarovalni polici. Sklenitelj zavarovanja pa lahko pred koncem zavarovalne dobe odredi izplačilo zbranega kapitala v obliki doživljenjske ali finančne rente – dodatne pokojnine.

Zavarovalna doba za zgoraj omenjena zavarovanja Zavarovalnice Grawe je lahko od 5 do 30 let, izjema je le program ŠČIT, kjer je zavarovalna doba od 5 do 20 let. Zavarovalnica zavaruje le osebe, stare od dopolnjenih 15 do 65 let. Najvišja končna starost je 75 let. *Maksimalna zavarovalna vsota* je 180.000 EUR, pri čemer mora zavarovanec v primeru zavarovalne vsote nad 60.000 EUR opraviti zdravniški pregled. *Minimalna letna premija* je 220 EUR, razen pri programu ŠČIT, kjer je minimalna letna zavarovalna premija 73 EUR in minimalna zavarovalna vsota 700 EUR. V premijah je že vključen tudi riziko nezgodne smrti, vendar največ do višine 72.000 EUR. Zavarovalnica Grawe v primeru zdravniškega pregleda pri zavarovalnih vsotah nad 14.500 EUR prizna *popust* v višini 2 promila.

Mešana življenjska zavarovanja so med sklenitelji zavarovanj vse bolj priljubljena, prav tako kot naložbena življenjska zavarovanja, in sicer iz razloga, ker sklenitelju zavarovanja nudijo širšo paleto storitev kot pri življenjskem zavarovanju za primer smrti. Zavarovana oseba je tako zavarovana za primer smrti kot tudi za primer doživetja. Tako kot pri življenjskih zavarovanjih za primer smrti je možno tudi pri tej vrsti zavarovanja priključiti dodatna nezgodna zavarovanja.

Razlika med ponudbo zavarovalnic je vidna že pri sami ponudbi izpeljank mešanega življenjskega zavarovanja, ki jih posamezna zavarovalnica ponuja. Nekatere zavarovalnice tako ponujajo več vrst produktov oziroma oblik zavarovanja, oziroma so bolj specifične v svoji ponudbi, kot druge. Tu bi izpostavil predvsem zavarovalnici Merkur in Grawe, ki ponujata več oblik mešanih življenjskih zavarovanj, ki se med seboj zelo malo razlikujejo in so namenjena predvsem ljudem, ki hočejo točno določen namen zavarovanja, medtem ko ostale zavarovalnice pri enem oziroma največ dveh svojih osnovnih produktih nudijo enako široko paleto storitev kot omenjeni zavarovalnici v štirih ali petih produktih.

Izbrane zavarovalnice imajo v svoji ponudbi mešanih življenjskih zavarovanj nekatere stvari, kot so pripis dobičkov (letno), mirovanje (pod zelo podobnimi pogoji, ki je predvsem trajanje vplačevanja premije), plačevanje premij (letno, polletno, četrtno, mesečno), izplačila (rentno ali enkratno) in zavarovanje dveh oseb po eni zavarovalni pogodbi, zelo podobne, razlikujejo pa se predvsem pri času trajanja zavarovanja, dodatku za rojstvo otroka in kritju kritičnih bolezni. Mešano življenjsko zavarovanje je pri Zavarovalnici Triglav in Zavarovalnici Slovenica možno skleniti le za 5 do 25 let, pri Zavarovalnici Grawe za 5 do 30 let, medtem ko pri zavarovalnicah Merkur in Maribor lahko sklenitelj zavarovanja izbira med zavarovalno dobo od 5 do 40 let. Poudariti moram tudi, da zavarovalnici Slovenica in Maribor skleniteljem zavarovanja pri rojstvu otroka pripišeta dodatek k zavarovalni vsoti, in sicer Zavarovalnica Slovenica 3 odstotke zavarovalne vsote, Zavarovalnica Maribor pa enotno 222 EUR v tolaški protivrednosti.

Kot sem že omenil, zavarovalnice Slovenica, Maribor in Grawe v svoji ponudbi nimajo možnosti dodatnega zavarovanja za primer hudih bolezni, kot imata to na primer zavarovalnici Triglav (zavarovanje kritičnih bolezni) in Merkur (program 10+). Program je namenjen predvsem ljudem z dednimi boleznimi in s tveganim nezdravim načinom življenja. Za ljudi, ki pa bi se radi zavarovali predvsem za primer poškodb, pa je Zavarovalnica Maribor pripravila zanimiv program Zlata naložba z dodatnim nezgodnim zavarovanjem, ki vključuje različne oblike poškodb za primer katerih se oseba lahko zavaruje. Glede na to, da sem izpostavil nezgodno zavarovanje, naj omenim, da tudi druge zavarovalnice omogočajo priključitev dodatnega nezgodnega zavarovanja, vendar nobena od omenjenih, razen Zavarovalnica Maribor, ne ponuja produkta, ki bi to zavarovanje imelo v osnovni obliki in ne zgolj kot možnost priključitve.

3.3. RENTNO ŽIVLJENJSKO IN PROSTOVOLJNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Nekatere slovenske zavarovalnice imajo v svoji ponudbi zgolj rentno življenjsko zavarovanje, nekatere ponujajo tako rentno življenjsko zavarovanje kot tudi prostovoljno pokojninsko zavarovanje, nekatere pa nudijo le prostovoljno pokojninsko zavarovanje. V okviru rentnega življenjskega in prostovoljnega pokojninskega zavarovanja sem opisal ponudbo teh dveh vrst zavarovanj, ki se bistveno ne ločita med seboj, zato sem ju tudi združil.

Prostovoljna dodatna pokojninska zavarovanja so razmeroma nova zavarovalna vrsta. Izvajajo se na podlagi Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je stopil v veljavo leta 2000. Ta zavarovanja se razmeroma hitro razvijajo, saj je zavedanje prebivalstva o nujnosti lastne udeležbe pri socialni varnosti na stara leta vse večje. Dodatno pokojninsko zavarovanje za svoje zaposlene plačujejo tudi mnoga podjetja in državne službe. Ocenjuje se, da je prostovoljno pokojninsko zavarovana okoli tretjina vseh oseb, ki Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje plačujejo za obvezno zavarovanje (Statistični zavarovalniški bilten, 2004, str. 46).

Večina zavarovalnic omogoča izplačilo zavarovalnih vsot že pri mnogih vrstah mešanih življenjskih zavarovanj. Katera so ta mešana življenjska zavarovanja je opisano pri posamezni zavarovalnici.

Zavarovalnica Triglav

RENTNO ZAVAROVANJE – je program, kjer je z dogovorjeno zavarovalno vsoto krita nevarnost smrti v obdobju plačevanja premije. Pri zavarovanju dosmrtno rente začne zavarovalnica izplačevati rento od dneva, ki je naveden na polici, in jo izplačuje do konca življenja rentnega upravičenca. Če je ta rento prejemal manj kot deset let, je do nje po njegovi smrti do izteka desetletnega obdobja izplačevanja upravičena oseba, ki je navedena v polici, oziroma dediči. Ob sklenitvi zavarovanja sklenitelj zavarovanja sam določi način plačevanja premije, začetek prejemanje rente in koliko časa bo sklenitelj zavarovanja oziroma tisti, ki bo upravičenec, prejemal rento.

Znotraj rentnega zavarovanja Zavarovalnica Triglav ponuja pet oblik rentnih zavarovanj, in sicer:

- *Dosmrtna renta s plačevanjem mesečne premije* – zavarovalna premija se plačuje mesečno, mesečna renta pa se prejema do konca življenja; pri tej obliki rentnega življenjskega zavarovanja je možen odlog pričetka prejetja rente.
- *Dosmrtna renta s takojšnjim začetkom izplačevanja rente* – zavarovalna premija se vplača enkratno; mesečna renta se prejema do konca življenja, vendar pa pri tej obliki ni možno odložiti pričetka prejetja rente.
- *Dosmrtna renta z odloženim začetkom izplačevanja rente* – zavarovalna premija se vplača enkratno; mesečna renta se plačuje do konca življenja, možen pa je tudi odlog pričetka prejetja rente.
- *Renta z omejeno dobo izplačevanja in s takojšnjim začetkom izplačevanja rente* – zavarovalna premija se vplača enkratno, renta pa se izplačuje omejeno dobo; ta oblika ne omogoča odložitve pričetka izplačevanja rente.
- *Renta z omejeno dobo izplačevanja in odloženim začetkom izplačevanja rente* – zavarovalna premija se tudi pri tej obliki rentnega življenjskega zavarovanja vplača enkratno, renta pa se prav tako izplačuje omejeno dobo; pri tej vrsti je možen odlog pričetka prejetja rente.

Rentno življenjsko zavarovanje ponuja torej vnaprej določeno premijo, izplačevanje rente do konca življenja ali omejeno obdobje, odvisno od oblike rentnega zavarovanja, dogovorjeno zavarovalno vsoto za primer smrti, pričetek izplačevanja rente na dan dogovora, zagotovljeno desetletno izplačevanje rente, pripis dobička, valorizacijo, mirovanje zavarovanja in odkup zavarovanja.

PROSTOVOLJNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE – je v bistvu pokojninska renta. Osnovno zavarovalno kritje je dosmrtna mesečna pokojninska renta. Zavarovanec začne prejemati pokojninsko rento na dan, ki ga je določil na polici, oziroma ob upokojitvi. V primeru smrti zavarovanca v prvih desetih letih po začetku izplačevanja pokojninske rente jo bo zavarovalnica do izteka desetih let še naprej izplačevala upravičencu ali dedičem.

Prednosti, ki jih nudi prostovoljno pokojninsko zavarovanje: doba trajanja plačevanja premij ni nujno vezana na upokojitev po obveznem pokojninskem zavarovanju, višino in način plačevanja premije je mogoče spreminjati kadarkoli med trajanjem zavarovanja, poleg rednih mesečnih premij so možna tudi občasna in enkratna vplačila, zavarovanje se lahko sklene v SIT ali vezano na tečaj EUR, dobiček, ustvarjen z zbranimi sredstvi, je v dobi plačevanja namenjen povečanju vrednosti osebnega računa, zagotovljeno je najmanj desetletno izplačevanje pokojninske rente in zavarovanec se lahko odloči, da se mu ob upokojitvi izplača do 50% vrednosti sredstev, zbranih na osebem računu, vendar se ob tem starostna pokojnina ustrezno zmanjša. Kot je razvidno iz tabele številka 4, ima prostovoljno pokojninsko zavarovanje enake prednosti kot druge oblike življenjskih zavarovanj, ima pa slabost, kajti zavarovalna vsota v primeru smrti je enaka do takrat zbranim sredstvom in ni dogovorjena kot pri drugih vrstah življenjskih zavarovanj.

Tabela 4: Primerjava rentnega in prostovoljnega pokojninskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav

Primerjava rentnega in prostovoljnega pokojninskega zavarovanja		
	Rentno zavarovanje	Prostovoljno pokojninsko zavarovanje
Premija	Vnaprej določena	Spremenljive višine
Izplačilo pokojninske rente	Do konca življenja ali omejeno obdobje	Do konca življenja
Zavarovalna vsota za primer smrti	Dogovorjena	Do tedaj zbrana sredstva
Začetek izplačevanja rente	Ob dogovorjenem dnevu	Ob dogovorjenem dnevu ali ob upokojitvi
Zagotovljeno 10-letno izplačevanje	Da	Da
Dobiček	Da	Da
Valorizacija	Da	Da
Mirovanje zavarovanja	Da	Da
Odkup zavarovanja	Da	Da

Vir: Reklamni prospekti Zavarovalnice Triglav d.d..

Zavarovalnica Merkur

PROGRAM MPM – program je namenjen osebam, ki želijo čim višjo rento in nimajo potrebe ali pa ne morejo skleniti druge oblike življenjskega zavarovanja. Program nudi možnost izplačevanja privarčevanega kapitala v obliki rentnih izplačil. Od ostalih življenjskih zavarovanj se loči po tem, da v primeru smrti zavarovanca tekom zavarovalne dobe zavarovalnica upravičencu izplača samo vplačane premije, znižane za davek, in stroške. To zavarovanje se lahko sklene tudi z enkratnim plačilom celotne premije.

Zavarovalnica Merkur nudi izplačilo rente v treh oblikah, in sicer:

- *Renta brez možnosti dedovanja* – že samo ime pove, da dogovorjeni znesek rente zavarovanec prejema do svoje smrti. Po smrti prejemnika rente vse obveznosti zavarovalnice ugasnejo.
- *Doživljenjska renta s časovno omejeno možnostjo dedovanja* – v primeru smrti prejemnika rente med določeno zajamčeno dobo se renta izplačuje še do konca te dobe.
- *Časovno omejena renta, ki je absolutno dedna* – renta se izplačuje v dogovorjenem časovnem obdobju (10, 20 ali 30 let). V primeru smrti prejemnika

rente med dogovorjeno dobo prejemanja se preostanek denarja izplača v enkratnem znesku upravičencu – dediču.

Skoraj vse oblike življenjskih zavarovanj Zavarovalnice Merkur ob doživetju nudijo dve možnosti: izplačilo zavarovalne vsote in pripisanega dobička v enkratnem znesku ter izplačilo zavarovalne vsote in pripisanega dobička v obliki rentnih izplačil. Življenjska zavarovanja, ki imajo obe možnosti, sem opisal pri mešanih življenjskih zavarovanjih. To možnost imajo sklenitelji zavarovanj pri naslednjih mešanih življenjskih zavarovanjih: program MG, program MT in program MV.

Zavarovalnica Slovenica

PROSTOVOLNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE – program je zelo podoben prostovoljnemu pokojninskemu zavarovanju Zavarovalnice Triglav, razlika je le pri vzajemni obliki, ki jo nudi Zavarovalnica Slovenica, in je opisana na koncu odstavka. Začetek izplačevanja rente je tako kot pri Zavarovalnici Triglav pogodbeno določen in ni vezan na zavarovančevo dejansko upokojitev, s tem da zavarovana oseba ob začetku izplačevanja ne sme biti mlajša od 50 let in starejša od 65 let. Zavarovalnica Triglav te omejitve ne postavlja. Renta se izplačuje do smrti zavarovanca. Zavarovanec se lahko dogovori tudi za prostovoljno pokojninsko zavarovanje z dedovanjem, pri katerem se v primeru zgodnje smrti zavarovanca v času izplačevanja rente le-ta izplačuje upravičencu, določenem v polici, do izteka 10-letnega garantiranega obdobja. Zavarovalnica Slovenica ponuja prostovoljno pokojninsko zavarovanje, ki je zelo primerno tudi za zakonce in partnerje, ki si želijo zagotoviti večjo skupno socialno varnost v starosti. Pokojninska renta se izplačuje do smrti drugega zavarovanca. Ko umre eden od zavarovancev, drugi zavarovanec naprej prejema rento v višini 70% dogovorjenega zneska. K temu zavarovanju lahko pod ugodnimi pogoji sklenete tudi dodatno nezgodno zavarovanje za primer smrti zaradi nezgode, trajne invalidnosti zaradi nezgode in zdravljenja v bolnišnici zaradi nezgode. To zavarovanje je mogoče skleniti brez izpolnitve vprašalnika o zdravstvenem stanju zavarovane osebe.

Zavarovalnica Maribor

ZLATA NALOŽBA Z IZPLAČILOM RENTE - pri življenjskem zavarovanju Zlata naložba in oblikah Zlata naložba z intervalnim izplačilom ter Zlata naložba za dva se lahko ob izteku zavarovalne dobe zavarovanec odloči za izplačilo zavarovalne vsote in namenjene udeležbe pri dobičku v enkratnem znesku ali v obliki rente (v celoti ali delno).

Zavarovanec lahko izbere eno do naslednjih možnosti rente:

- *Enostavna doživljenjska mesečna renta* - izplačuje se v rednih mesečnih obrokih vse do smrti zavarovanca. Ob smrti se izplačevanje prekine, morebitni neizplačani del rente pa zapade v dobro zavarovalnice. Za enostavno doživljenjsko rento se odloči oseba, ki ob sklenitvi rentnega razmerja nima več družinskih članov, ki bi bili odvisni od njenih dohodkov

- *Doživljenjska mesečna renta z zagotovljenim trajanjem* - izplačuje se v rednih mesečnih obrokih do dogovorjene dobe ali do smrti zavarovanca, če zavarovanec to dobo preživi. Zavarovanec lahko izbira med različno dolgiimi zagotovljenimi dobami izplačevanja, ki so 5, 10, 15 ali 20 let. V primeru smrti pred dogovorjeno dobo pa bo do njenega izteka prejemal rento upravičenec po polici. Za doživljenjsko rento z zjamčeno dobo izplačevanja se odloči oseba, ki ima ob sklenitvi rentnega razmerja vsaj še enega družinskega člana, ki je odvisen od njenih dohodkov.
- *Časovno omejena mesečna renta* - izplačuje se v rednih mesečnih obrokih do dogovorjene dobe. Izbirate lahko med različno dolgiimi zagotovljenimi dobami izplačevanja, ki so 5, 10, 15 ali 20 let. Če zavarovanec umre pred iztekom te dobe, se izplačevanje prekine, morebitni neizplačani del rente pa zapade v dobro zavarovalnice.

Zavarovalnica Grawe

Zavarovalnica Grawe v svoji ponudbi ne nudi rentnega življenjskega zavarovanja v obliki, kot to ponujajo druge zavarovalnice, vendar pa pri vseh svojih življenjskih zavarovanjih ŽIVLJENJE, PARTNER, VARNOST in VARČEVANJE, ki sem jih opisal pri mešanem življenjskem zavarovanju, nudi sklenitelju zavarovanja izplačilo zbranega kapitala v obliki doživljenjske ali finančne rente – dodatne pokojnine. Izplačilo rente ni možno le pri življenjskem zavarovanju ŠČIT, ki sem ga opisal pri življenjskih zavarovanjih za primer smrti ali doživetja.

Zavarovalnice na področju rentnega življenjskega zavarovanja ne širijo svoje ponudbe oziroma je ne razvijajo. Razlog je razvoj drugih vrst življenjskih zavarovanj, predvsem mešanih in naložbenih, katerih program omogoča izplačilo zavarovalne vsote tudi v obliki rente. Posledica je manjši pomen rentnih in prostovoljnih pokojninskih zavarovanj, katerih prvotni namen je bil nuditi zavarovani osebi prihodke skozi daljše časovno obdobje, v tem primeru v dobi pokoja. Zato bi na tem mestu omenil le na več vrst rent tistih zavarovalnic, ki v svoji ponudbi imajo rentno življenjsko zavarovanje (Triglav, Merkur, Maribor).

Vse omenjene zavarovalnice nudijo možnost rente, ki se deduje, ali rente, ki se ne deduje, in pa določitev datuma pričetka izplačevanja rente, ki je lahko različen od datuma odhoda v pokoj. Zavarovalnici Slovenica in Grawe v svoji ponudbi nimata rentnih zavarovanj kot takih, vendar pa tako kot vse izbrane zavarovalnice nudijo sklenitelju zavarovanja možnost izplačila zavarovalne vsote pri veliki večini drugih življenjskih zavarovanj. Prav zaradi omenjenega razloga sem med rentna življenjska zavarovanja vključil le rentna zavarovanja, ki jih kot taka omenjeni zavarovalnici ponujata, in ne vsa zavarovanja, ki nudijo izplačilo v obliki rente.

V sklop rentnih in prostovoljnih pokojninskih zavarovanj sem vključil le tista prostovoljna pokojninska zavarovanja, ki sem jih v ponudbi izbranih zavarovalnic našel v okviru življenjskih zavarovanj. Prostovoljno pokojninsko zavarovanje imata v svoji ponudbi življenjskih zavarovanj zavarovalnici Triglav in Slovenica. Kot je razvidno iz zgoraj opisanih zavarovanj, imajo v svoji

ponudbi tovrstno zavarovanje predvsem zavarovalnice, ki ne ponujajo rentnega življenjskega zavarovanja, pri čemer moram izpostaviti Zavarovalnico Triglav, ki ima v svoji ponudbi tako rentno življenjsko zavarovanje kot tudi prostovoljno pokojninsko zavarovanje. Razlika v ponudbi prostovoljnega pokojninskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav in Zavarovalnice Slovenica je v vzajemnosti, ki jo nudi slednja in omogoča sklenitev zavarovanja dveh oseb na eni polici.

Pri rentnih in prostovoljnih pokojninskih zavarovanjih lahko zaključimo, da ni bistvenih razlik med ponudbo izbranih zavarovalnic, ki bi prevesile tehtnico v prid ene od zavarovalnic, in da so si med vsemi vrstami življenjskih zavarovanj, ki sem jih analiziral, najbolj podobna.

3.4. ŠTIPENDIJSKO IN DOTNO ZAVAROVANJE

Štipendijsko in dotno zavarovanje sta posebni obliki življenjskega zavarovanja, in sicer s sklenitvijo zavarovanja sklenitelj zavarovanja varčuje določeno število let in tako otroku zagotovi doto ali štipendijo, pri tem pa je sklenitelj zavarovanja ves čas plačevanja premije življenjsko zavarovan.

Zavarovalnica Triglav

ŠTIPENDIJSKO ZAVAROVANJE – je program, kjer sklenitelj zavarovanja otroku oziroma upravičencu po izteku zavarovalne dobe zagotovi prejemanje mesečne štipendije. Število let prejemanja štipendije sklenitelj zavarovanja določi že ob sklenitvi zavarovanja. Upravičenec do štipendije je lahko otrok ali odrasla oseba, ki jo določi sklenitelj zavarovanja. Starost otroka oziroma upravičenca, ki bo prejemal štipendijo, ne vpliva na zavarovanje. Prav tako ni nujno, da bo otrok nadaljeval šolanje na srednji šoli ali fakulteti. V dobi plačevanja premije lahko sklenitelj zavarovanja upravičenca do štipendije tudi zamenja, kar pa ni več mogoče med izplačevanjem štipendije.

DOTNO ZAVAROVANJE – je program, kjer sklenitelj zavarovanja določi upravičenca, ki prejme svojo doto ob poroki. Če se med 18. in 25. letom ne poroči, prejme doto oziroma zavarovalno vsoto ob dopolnjenem 25. letu. Če pa se poroči pred 18. letom, bo upravičenec doto prejel, ko dopolni 18 let. V dobi plačevanja premije upravičenca ni možno spremeniti, saj je višina zavarovalne vsote (dote) oziroma premija odvisna tudi od njegove starosti ob sklenitvi zavarovanja. Sklenitelj zavarovanja pa lahko izbira med mesečnim ali enkratnim vplačilom premije.

Štipendijsko in dotno zavarovanje lahko sklene vsak med 18. in 65. letom starosti, ne glede na obstoj sorodstvene zveze z otrokom. Zavarovana oseba ob začetku izplačevanja štipendije oziroma ob izplačilu dote ne sme biti starejša od 75 let. Pogoj pa je tudi, da upravičenec in zavarovana oseba ne smeta biti ista oseba. Sklenitelj zavarovanja sam izbere višino dote oziroma štipendije ali višino mesečne premije, upravičenca do štipendije oziroma dote, dobo plačevanja premije (5-18 let) in dobo prejemanja štipendije (3-10 let). V primeru smrti zavarovane osebe se premija preneha plačevati, otrok pa je kljub temu upravičen do izplačila dote oziroma

izplačevanja štipendije v dogovorjenem obdobju in višini. Z eno polico se lahko zavarujeta dve osebi, kar pri Zavarovalnici Triglav imenujejo vzajemno zavarovanje. V primeru, če eden od njiju umre, se premija preneha plačevati, otrok pa je kljub temu upravičen do dote oziroma štipendije v dogovorjenem obdobju in višini.

Zavarovalnica Merkur

PROGRAM MHB – zavarovalna vsota se izplača ob poroki oz. najkasneje, ko otrok dopolni 25 let. Zavarovan je eden od staršev, edini upravičenec za izplačilo pa je otrok. V primeru nezgodne smrti zavarovanega starša med zavarovalno dobo se, če je tako dogovorjeno, enkratna, dvakratna ali trikratna zavarovalna vsota za nezgodno smrt izplača takoj.

PROGRAM MT ŠTIPENDIJA – pri tej vrsti zavarovanja je zavarovan eden od staršev, upravičenec za izplačilo pa je otrok. Ob otrokovem dopolnjenem 19. letu starosti se zavarovalna vsota in pripisan dobiček izplačujeta v obliki 5 ali 6-letne štipendije. Pristopna starost ob začetku zavarovanja je za sklenitelja zavarovanja, ki je lahko istočasno tudi zavarovanec, najmanj 18 let, za zavarovanca najmanj 14 let in za otroka od rojstva do 14. leta. Minimalna zavarovalna vsota pa je 1.800 EUR, najnižji obrok premije je 15 EUR. Zavarovanje se sklepa v valutni klavzuli EUR. Zavarovalna doba je odvisna od pristopne starosti otroka in sicer maksimalno 19 let, pri starosti otroka 0 let in minimalno 5 let, pri starosti otroka 14 let. Ob izteku zavarovalne dobe, v otrokovem 19. letu starosti, je lahko v obliki enkratnega izplačila ali v obliki 5 ali 6-letne mesečne štipendije. Pri izplačilu se upošteva zavarovalna vsota in pripisana udeležba v dobičku. V primeru nezgodne smrti se ena vsota izplača takoj, ob izteku zavarovalne dobe pa se izplača še ena zavarovalna vsota, in sicer enako kot v primeru doživetja.

Zavarovalnica Maribor

ZLATI KLJUČ (0-13 let) – po programu je zavarovanec oseba, stara od 14 do 65 let, upravičenec pa je otrok, ob sklenitvi zavarovanja star do 13 let. Premije lahko vplačujejo zavarovanci ali pa kdo drug, torej tako kot pri Zavarovalnici Triglav sorodstvena vez ni pomembna. Zavarovanje se lahko sklene do otrokovega 14. leta starosti, za dobo od 5 do 40 let. Življenjskega zavarovanja ni možno sklepati za nazaj. Potek zavarovalne dobe ni možen pred otrokovim 18. letom starosti, upravičenca (otroka) pa ni možno spreminjati. Plačilni pogoji, izplačila, nagrada za rojstvo otroka, udeležba v dobičku in ostali splošni pogoji so enaki kot pri drugih življenjskih zavarovanjih Zavarovalnice Maribor, ki sem jih že opisal.

K življenjskemu zavarovanju ZLATI KLJUČ (0-13 let) je možno priključiti tudi nezgodno zavarovanje in izplačilo v obliki rente. Izplačuje se v rednih mesečnih obrokih do dogovorjene dobe. Sklenitelj zavarovanja lahko izbira med različno dolgimi zagotovljenimi dobami izplačevanja, ki so 5, 6, 7, 8, 9 ali 10 let. Če zavarovanec umre pred iztekom te dobe, se izplačevanje prekine, morebitni neizplačani del rente pa zapade v dobro zavarovalnice.

Zavarovalnica Grawe

GRAWE SKRBNIK - je zavarovalni program življenjskega zavarovanja in doživetja za eno osebo z udeležbo na dobičku za primer smrti. Zavarovanje se lahko sklene za otroke od prvega pa do 13. leta starosti, sklene pa ga lahko katerakoli polnoletna oseba ne glede na sorodstvene vezi z otrokom. Program ne nudi možnosti spremembe upravičenca. Zavarovalnina se izplača ob 19. letu starosti. Posebnost programa je, da se plačuje samo prvih šest let od sklenitve zavarovanja. Izplačila in ostali pogoji zavarovanja so enaki kot pri drugih že opisanih življenjskih zavarovanjih Zavarovalnice Grawe.

Zavarovalnica Slovenica

Zavarovalnica Slovenica v svoji ponudbi nima štipendijskih oziroma dotnih zavarovanj.

Pri dotnem življenjskem zavarovanju Zavarovalnica Merkur doto izplača ob poroki oziroma ob dopolnjenem 25. letu, kar je enako kot pri Zavarovalnici Triglav, le da Zavarovalnica Triglav v svoji ponudbi navaja, da v primeru poroke pred 18 letom upravičenec prejme doto ob dopolnjenem 18. letu starosti. Pri Zavarovalnici Grawe upravičenec prejme zavarovalno vsoto ob dopolnjenem 19. letu starosti, zavarovanje pa se lahko sklene do 13. leta starosti otoka, in sicer ne glede na sorodstvene vezi z otrokom.

Pri štipendijskem življenjskem zavarovanju je zavarovalna doba pri Zavarovalnici Merkur odvisna od pristopne starosti otroka, in sicer maksimalno 19 let in minimalno 5 let, pri Zavarovalnici Triglav pa zavarovalna doba ni odvisna od starosti zavarovanca, kajti zavarovanje lahko sklene vsaka oseba, stara od 18 do 65 let, pogoj je le, da zavarovana oseba ob pričetku izplačevanja zavarovalne vsote ne sme biti starejša od 75 let, je pa zavarovalna doba pogojena s trajanjem, ki je lahko od 5 do 18 let. Zavarovalnica Maribor sklenitev zavarovanja prav tako pogojuje s starostjo otroka, ki ob sklenitvi zavarovanja ne sme biti starejši od 13 let, vendar pa je zavarovalna doba lahko mnogo daljša kot pri Zavarovalnicah Triglav in Merkur, in sicer od 5 do 40 let. Štipendija pa se pri Zavarovalnici Merkur izplačuje v obliki 5- oziroma 6-letne rente za razliko od Zavarovalnice Triglav, ki omogoča izplačevanje štipendije od 3 do 10 let, in Zavarovalnice Maribor, ki omogoča izplačevanje v dobi od 5 do 10 let.

Opozoril pa bi še na eno pomembno razliko pri ponudbi omenjenih zavarovalnic, in sicer Zavarovalnica Triglav kot pogoj navaja, da sklenitelj zavarovanja ne sme biti istočasno tudi upravičenec, medtem ko je pri Zavarovalnici Merkur to lahko ena oseba, Zavarovalnici Maribor in Grawe tega podatka oziroma omejitve v svoji ponudbi ne navaja.

3.5. NALOŽBENO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE

Zavarovalnica Triglav

ENKRATNO NALOŽBENO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE - je oblika naložbenega zavarovanja s plačilom premije v enkratnem znesku. Z vplačilom premije sklenitelj zavarovanja združi varčevanje z vezavo na enote investicijskih skladov in življenjsko zavarovanje za primer smrti z zajamčeno zavarovalno vsoto. To pomeni, da je vrednost zavarovanja odvisna od vrednosti enot investicijskih skladov, na katere veže svoja sredstva.

Trenutno Zavarovalnica Triglav ponuja naložbo v sklade Triglav Renta, Triglav Steber 1, Vipek, Polžek, Zajček in Sova. Upravičenec lahko ob nastopu zavarovalnega primera zahteva, da se zavarovalna vsota izplačuje obročno kot mesečna renta. Zavarovalno kritje obsega zavarovanje za primer smrti zavarovane osebe ter izplačilo zavarovalnine ob doživetju. Ko zavarovana oseba doživi dogovorjeno zavarovalno dobo, izplača zavarovalnica upravičencu zavarovalno vsoto za doživetje. Ta vsota je enaka vrednosti privarčevanega premoženja na naložbenem računu zavarovalca. V primeru smrti zavarovane osebe v času trajanja zavarovanja izplača zavarovalnica najmanj zajamčeno zavarovalno vsoto za primer smrti, ki jo določita zavarovalec in zavarovalnica ob sklenitvi zavarovanja. Ko premoženje na naložbenem računu preseže zajamčeno zavarovalno vsoto za primer smrti, je zavarovalna vsota v primeru smrti enaka dejanski vrednosti sredstev na naložbenem računu.

NALOŽBENO ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE – pa je program, pri katerem je del premije namenjen zavarovanju za primer smrti in morebitnim dodatnim zavarovanjem, s preostalim delom premije pa zavarovalnica kupuje enote ali delnice zunanjih investicijskih skladov. Ob zavarovalnem dogodku se izplača zajamčena zavarovalna vsota oziroma vrednost premoženja, če je ta večja. To pomeni, da v času trajanja zavarovanja varčuje sklenitelj zavarovanja v enem ali več investicijskih skladih, hkrati pa je sklenitelj zavarovanja v tem času zavarovan za primer smrti z zajamčeno zavarovalno vsoto. Ob koncu dogovorjene zavarovalne dobe bo upravičenec prejel zavarovalno vsoto, ki bo enaka vrednosti privarčevanega premoženja v izbranih investicijskih skladih. S sklenitvijo zavarovanja se lahko po lastni izbiri odloči za najbolj ustrezen investicijski sklad oz. investicijske sklade, v katere bo vlagal svoj denar.

Izbira skladov je dokaj pestra, in sicer v Triglav steber I, Triglav Renta, Zajček, Vipek, Polžek in Sova, v bodoče pa Zavarovalnica Triglav načrtuje še vsaj en mednarodni sklad. Med trajanjem zavarovanja se sredstva lahko prenesejo iz enega v drug sklad. Ta program omogoča sklenitelju zavarovanja, da se sam odloči, koliko sredstev bo namenil za naložbe v bolj tvegan sklad in koliko v manj tvegan sklad.

Ob sklenitvi zavarovanja se sklenitelj zavarovanja odloči za ustrezno višino mesečne premije, zavarovalno dobo ter ustrezno višino zajamčene zavarovalne vsote za primer smrti. V zgodnjem obdobju zavarovanja, ko je vrednost premoženja še nizka, je v zavarovanje vgrajena posebna

varovalka, ki v primeru smrti zavarovane osebe pred potekom zavarovanja zagotavlja izplačilo zjamčene zavarovalne vsote. Ko premoženje naraste čez to spodnjo mejo, pa je tudi v primeru smrti zavarovane osebe med trajanjem zavarovanja izplačilo enako dejanski vrednosti premoženja na naložbenem računu zavarovalca.

Osnovnemu zavarovanju sklenitelj zavarovanja lahko priključi tudi dodatno nezgodno zavarovanje. V primeru nezgodne smrti se upravičencu izplača tako dogovorjena zavarovalna vsota za primer nezgodne smrti kot tudi zjamčena zavarovalna vsota osnovnega zavarovanja oziroma vrednost premoženja na naložbenem računu, če ta presega zjamčeno zavarovalno vsoto. Premija se plačuje mesečno, možen pa je tudi dogovor za drugačno dinamiko plačevanja. Sklene pa se lahko v SIT ali v EUR.

Tabela 5: Primerjava naložbenega življenjskega zavarovanja in mešanega življenjskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav

	Naložbeno življenjsko zavarovanje		Mešano življenjsko zavarovanje
Sklad	Triglav steber I	Triglav Renta	Kritni Sklad ŽZ, R, P
Vrsta sklada	Investicijska družba	Vzajemni sklad	Kritni Sklad po Zzavar
Naložbena struktura	Pretežno delnice	Mešano obveznice/delnice	Struktura po 128. členu zakona o zavarovalništvu
Naložbeno tveganje	Poudarjeno	Zmerno	Nizko
Zajamčen donos	Ne	Ne	Da
Udeležba na dobičku	Neposredno izražena	Neposredno izražena	Pripis dobička v skladu z rezultati

Vir: Reklamni material življenjskih zavarovanj Zavarovalnice Triglav d.d..

Bistvena razlika med mešanim življenjskim zavarovanjem in naložbenim življenjskim zavarovanjem je v stopnji sodelovanja zavarovalca pri naložbeni politiki lastnega zavarovanja. Pri naložbenem življenjskem zavarovanju zavarovalec sam odloča, v kateri sklad bo naložil sredstva ter kako bo razdelil premijo med posamezne sklade. Pri mešanem življenjskem zavarovanju zavarovalec na naložbeno politiko nima nobenega vpliva, ne prevzema pa tudi nobenega naložbenega tveganja. Deležen je zjamčene donosnosti, glede na uspešnost naložbene politike zavarovalnice pa tudi letnih pripisov dobička. V zgornji tabeli je tabelarna primerjava nalaganja sredstev skladov naložbenega in mešanega življenjskega zavarovanja Zavarovalnice Triglav.

Zavarovalnica Merkur

PROGRAM TOP GARANT – je življenjsko zavarovanje z garancijo vplačanega kapitala, vezano na investicijske sklade. Program nudi izplačilo v primeru naravne ali nezgodne smrti, v primeru doživetja pa zjamčeno minimalno izplačilo v višini pogodbeno določene zjamčene vsote. Če zavarovanec *umre pred iztekom* zavarovanja, se izplača zavarovalna vsota za smrt in trenutna vrednost varčevalnih delov premije. Če zavarovanec *doživi iztek zavarovanja*, se zavarovalcu izplača dajatev ob doživetju, in sicer v višini trenutne vrednosti vplačanih varčevalnih delov premije, najmanj pa v višini zjamčene vsote. Investira se v sklade, ki se ravna po delniških indeksih najpomembnejših svetovnih borz v najbogatejših regijah, in njihova najboljša podjetja, in sicer: 50% v Eurostoxx 50 (Evropa), 40% v S&P 500 (ZDA) in 10% v Nikkei (Japonska). Poleg garancije vplačanega kapitala program Top Garant ponuja tudi garancijo najvišje vrednosti, kar pomeni, da se za vplačila v investicijske sklade, nabrana do danega trenutka, izvaja zavarovanje dosežene rasti tečajev enot premoženja sklada.

Zavarovana oseba je lahko oseba med 16. in 75. letom starosti. Zavarovalna doba je lahko od 10 do 30 let, ki pa se je tekom zavarovanja ne more spreminjati. Zavarovalna vsota za primer smrti znaša 10% seštevka vseh predvideno vplačanih premij. Ob doživetju se jamči minimalno izplačilo – zjamčena vsota v višini seštevka varčevalnih delov premije. Za zjamčeno vsoto v primeru doživetja jamči Banka Societe Generale Sa., Pariz. Minimalna letna premija znaša 400 EUR, za realno ohranjanje vrednosti naložbe se uporablja devizna klavzula (EUR) in indeksacija. Ob koncu zavarovanja se zavarovalec sam odloči o obliki izplačila kapitala, ali v obliki enkratnega izplačila ali v obliki rentnih izplačil. Merkur zavarovalnica d.d. pa kot dodatek ponuja vsem zavarovancem programa Top Garant poseben 5 odstotni popust pri sklepanju naslednjih Merkurjevih programov.

Zavarovalnica Slovenica

FONDPOLICA - je oblika življenjskega zavarovanja, vezanega na vlaganje v vzajemne sklade KD. Zavarovalnica Slovenica bo vsakemu zavarovancu, ki bo sklenil zavarovanje prek interneta, ob izteku zavarovanja poleg vrednosti premoženja izplačala dodatni e-FONDBONUS. Višina bonusa je odvisna od trajanja zavarovanja, in sicer trajanje zavarovanja e-fondbonus znaša: od 10-14 let $\frac{1}{2}$ letne premije; 15-19 let $\frac{3}{4}$ letne premije in 20-30 let celotna letna premija. Zavarovanje je mogoče skleniti le v EUR, najnižja mesečna premija znaša 25 EUR. Naj dodam še to, da je najnižja zavarovalna vsota 3.600 EUR, najvišja zavarovalna vsota pa 15.000 EUR.

Izplačila pri e-fondpolici so naslednja: v primeru doživetja je vrednost premoženja povečana za e-fondbonus; v primeru naravne smrti – zavarovalna vsota za primer smrti oziroma vrednost premoženja, v kolikor je ta višja od zavarovalne vsote. V primeru naravne smrti v prvih treh letih trajanja zavarovanja se izplača vplačana premija oziroma vrednost premoženja, če je ta višja od vplačane premije; nezgodna smrt – če zavarovanec umre zaradi nezgode, zavarovalnica izplača dogovorjeno zavarovalno vsoto za primer smrti oziroma vrednost premoženja, če je ta višja od zavarovalne vsote, in sicer že od prvega dne začetka zavarovanja.

FONDGARANT - je oblika življenjskega zavarovanja, vezanega na vzajemne sklade, ki jamči izplačilo najmanj v višini izbrane zavarovalne vsote tudi ob izteku zavarovanja in sicer je zavarovanje vezano na sklade KD (Kmečke Družbe). Sklenitelj zavarovanja sam izbere višino zjamčene zavarovalne vsote za primer smrti in doživetja. Zavarovancu tudi pripada ustvarjen donos iz naložbenega dela zavarovanja, je pa odvisen od izbire sklada in njegovega donosa. Sklenitelj zavarovanja lahko izbira med skladi KD, in sicer med skladoma Galileo in Rastko. Zavarovalnica ponuja možnost nalaganja v oba sklada ali samo v enega od njiju. Zavarovalnica Slovenica omogoča sklenitelju zavarovanja prilagajanje Fondgaranta, in sicer: zamenjavo izbranega vzajemnega sklada, spreminjanje zjamčene zavarovalne vsote, možnost enkratnega in izrednega vplačila, preoblikovanje Fondgaranta v klasično življenjsko zavarovanje, preoblikovanje Fondgaranta v Fondpolico, možnost dviga dela privarčevanih sredstev, podaljšanje zavarovanja brez nadaljnega plačevanja premij in po končani dobi možnost izplačila štipendije ali rente. Možna pa je tudi sklenitev dodatnega nezgodnega zavarovanja.

Zavarovalnica Maribor

PRIZMA je življenjsko zavarovanje, ki je vezano na investicijske sklade, za osebe, stare od 14 do 65 let, ki pa so ob sklenitvi te vrste življenjskega zavarovanja tudi nezgodno zavarovane. Zavarovalna doba zavarovanja je lahko od 5 do 25 let, minimalna mesečna premija 30 EUR in minimalna zavarovalna vsota vsaj 2000 EUR. Donos je prav tako kot pri drugih naložbenih življenjskih zavarovanjih odvisen od posebnega vzajemnega sklada, ki si ga sklenitelj zavarovanja izbere sam. Sklenitelj zavarovanja Prizma lahko izbira med tremi skladi, s katerimi upravlja KBM Infond, in sicer med posebnimi vzajemnimi skladi Delniški, Hrast in S.P.D.. Zavarovanje se lahko sklene za dobo od 5 do 25 let. Zavarovalno vsoto, višino premije in način plačevanja premije izbere sklenitelj zavarovanja poljubno. Del premije je namenjen zavarovanju za primer smrti, s preostalim delom premije pa zavarovalnica kupuje enote ali točke pri investicijskih skladih, za katere se odloči zavarovanec. Varnost naložbe Vzajemni sklad je sestavljena iz naložb v vrednostne papirje različnih izdajateljev, ki jih zastopa DZU KBM Infond.

Zavarovalnica Grawe

GRAWE Apollo – ta oblika življenjskega zavarovanja omogoča tri naložbene strategije oziroma njihove kombinacije, in sicer Apollo Konservativen, Apollo Uravnotežen in Apollo Dinamičen, s tem da je minimalna mesečna premija za posamezen sklad 20 EUR. Zavarovalna doba pri programu je lahko do 10 do 45 let, s tem da je minimalna zavarovalna doba pri konzervativni naložbeni strategiji, kot jo imenujejo pri Zavarovalnici Grawe (Apollo Konservativen 100%), 10 let in 15 let pri ostalih naložbenih strategijah. Trajanje plačevanja premij je lahko krajše od zavarovalne dobe, vendar ne krajše od 5 let. Po tem programu se lahko zavarujejo osebe, stare od dopolnjenih 5 do 64 let, s tem da je najvišja končna starost omejena, in sicer na 75 let. Minimalna letna premija je 240 EUR oziroma 20 EUR mesečno. Zavarovalno vsoto za primer smrti izbere zavarovanec sam, izbira pa lahko med 5% do 200% zavarovalne vsote. Premijo lahko tako kot pri vseh življenjskih zavarovanjih Zavarovalnice Grawe sklenitelj zavarovanja

plačuje letno, polletno, kvartalno in mesečno, s tem da za obročno plačevanje ni doplačila. Spremembe zavarovanja so enake kot pri drugih življenjskih zavarovanjih Zavarovalnice Grawe (spremembe višine premij, načina plačila, zavarovanca ali zavarovalca, zavarovalno dobo, upravičenca ob doživetju ali smrti, odkup police ipd.).

Zavarovalnica Triglav na področju naložbenih življenjskih zavarovanj ponuja dva produkta, in sicer Enkratno naložbeno življenjsko zavarovanje in Naložbeno življenjsko zavarovanje. Že samo ime produkta kaže na razliko med obema, ki je ta, da je pri prvem plačilo premije enkratno, pri drugem pa letno, polletno, četrtno ali mesečno. Naložbeno življenjsko zavarovanje Zavarovalnice Triglav je zavarovanje za primer smrti in doživetja, in sicer je del premije namenjen zavarovanju za primer smrti, del premije pa se nalaga v enote ali delnice izbranih skladov, ki so v primeru Zavarovalnice Triglav Triglav Steber 1, Triglav Renta, Zajček, Vipek, Polžek in Sova.

Prav izbira skladov pa je največja razlika med naložbenimi življenjskimi zavarovanji izbranih zavarovalnic. Tako program Top Garant Zavarovalnice Merkur nudi skleniteljem te oblike zavarovanja naložbe v sklade, ki se ravna po delniških indeksih najpomembnejših svetovnih borz, in sicer: 50% v Eurostoxx 50 (Evropa), 40% v S&P 500 (ZDA) in 10% v Nikkei (Japonska). Programa Zavarovalnice Slovenica Fondpolica in Fondgarant nalagata svoje premoženje v sklade KD Group, in sicer v sklad Galileo in Rastko; Zavarovalnica Maribor v sklade, ki jih upravlja KBM Infond in sicer Delniški, Hrast in S.P.D.; Zavarovalnica Grawe ne navaja posameznih skladov, le upravljalca skladov, in sicer je to hčerinska družba Grazer Wechselseitige Versicherung AG, Security KAG, gre pa za naložbe v Mednarodne obveznice, Euro delnice, Euro obveznice in Mednarodne delnice.

Vse zavarovalnice nudijo možnost izbire med skladi, v katere želi sklenitelj zavarovanja vlagati, ali kombinacijo skladov, v katere želi sklenitelj zavarovanja vlagati. Zavarovalnice v svoji ponudbi naložbenih življenjskih zavarovanj pri produktih nudijo enake splošne pogoje kot pri ostalih vrstah življenjskih zavarovanj, in sicer s tem mislim mirovanje, odkup, vključevanje dodatnih rizikov, nezgodnih zavarovanj in podobno.

Razlike med zavarovalnicami nastajajo predvsem pri različno dolgih zavarovalnih dobah, starosti sklenitelja zavarovanja, starosti ob izteku zavarovanja in samo zavarovalno dobo. Pri zavarovalnicah Triglav, Slovenica, Maribor in Grawe tako lahko zavarovanje sklenejo osebe, stare od 14 do 65 let, medtem ko pri Zavarovalnici Merkur lahko zavarovanje sklene oseba, stara od 16 do 65 let. Starost zavarovanca ob izplačilu pogojujejo zavarovalnice Triglav, Slovenica in Grawe, in sicer je najvišja dovoljena starost ob izplačilu 75 let. Razlike nastajajo tudi pri zavarovalni dobi, in sicer je zavarovalna doba pri Zavarovalnici Triglav od 10 do 25 let, pri Zavarovalnici Maribor od 5 do 25 let, pri zavarovalnicah Merkur in Slovenica od 10 do 30 let in pri Zavarovalnici Grawe od 10 do 45 let. Zavarovalnice Merkur, Slovenica, Maribor in Grawe pa v svojih ponudbah pogojujejo tudi minimalno mesečno oziroma letno premijo, ki je pri Zavarovalnici Merkur 400 EUR, Slovenici 300 EUR, Mariboru 360 EUR in Zavarovalnici Grawe 240 EUR.

4. INFORMATIVNI IZRAČUN ZAVAROVALNE PREMIJE

Za vrednostni prikaz primerjave ponudbe slovenskih zavarovalnic na področju življenjskih zavarovanj sem si izbral preprost prikaz mesečne in letne premije za mešano življenjsko zavarovanje po posameznih zavarovalnicah, kot je razvidno iz spodnje tabele, številka 6. Zaradi kompleksnosti ponudbe in kompleksnosti izračunov zavarovalnih vsot ter premij pri posamezni zavarovalnici sem v tabeli prikazal zelo enostaven izračun, in sicer sem izbral pristopno starost zavarovanca 26 let, zavarovalno dobo 20 let in zavarovalno vsoto 20.000 EUR. V izračun pa nisem vključil nobenih dodatnih zavarovanj, kot na primer nezgodnega zavarovanja ali dodatka za kritje kritičnih bolezni, ki ga ponujajo nekatere zavarovalnice. Kot je razvidno iz tabele, se že pri najenostavnejšem izračunu pokažejo razlike med posameznimi zavarovalnicami, in sicer tako v višini mesečne kot v višini letne premije.

Tabela 6: Informativni izračun mesečne in letne zavarovalne premije za mešano življenjsko zavarovanje pri posamezni zavarovalnici

Zavarovalnica	Pristopna starost zavarovanca	Zavarovalna doba	Zavarovalna vsota za primer smrti	Letna premija	Mesečna premija	Doplačilo za mesečno	Popust za letno
Triglav	26 let	20 let	20.000 EUR	937,98 EUR	81 EUR		3,5%
Merkur	26 let	20 let	20.000 EUR	934,8 EUR	82,60 EUR	6%	
Slovenica	26 let	20 let	20.000 EUR	903,85 EUR	77,65 EUR		3%
Maribor	26 let	20 let	20.000 EUR	905 EUR	79,94 EUR	6%	
Grawe	26 let	20 let	20.000 EUR	916 EUR	80,91 EUR	6%	

Vir: Reklamni material izbranih zavarovalnic.

Na tem mestu bi rad poudaril razlike v ponudbi med posameznimi zavarovalnicami, in sicer pri izbiri plačevanja premije. Zavarovalnice Merkur, Maribor in Grawe v svoji ponudbi navajajo višino doplačila pri izboru plačevanja premije, ki je krajše časovno obdobje od leta, na primer za mesečno 6%, četrtno 4% in polletno 2%, medtem ko zavarovalnici Triglav in Slovenica v svoji ponudbi navajata popust pri plačilu letne premije ali premije, ki je daljše časovno obdobje od meseca (četrtno, polletno in letno), za leto je višina popusta navedena v zgornji tabeli.

SKLEP

Trend razvoja socialnega, gospodarskega in zasebnega področja posameznikovega življenja se tako v svetu kot tudi v Sloveniji nadaljuje v smeri, kjer bo ena od oblik življenjskega zavarovanja eksistenčno pomembna za normalno življenje vsakega posameznika. Katero od oblik življenjskega zavarovanja bo posameznik izbral, bo odvisno seveda od tega, kaj posameznik pričakuje od življenjskega zavarovanja.

V zadnjih nekaj letih je z vstopom novih zavarovalnic v slovenski prostor ponudba življenjskih zavarovanj postala zelo pestra, kar pri posamezniku ustvari občutek nepreglednosti in neločljivosti tako med posameznimi oblikami življenjskih zavarovanj kot med samo ponudbo življenjskih zavarovanj posameznih zavarovalnic.

Izbrane zavarovalnice imajo skupaj v svoji ponudbi vse oblike življenjskih zavarovanj, kar posamezniku omogoča izbiro njemu najprimernejšega. Glede na ugotovljeno lahko rečem, da ima Zavarovalnica Triglav najbolj raznovrstno ponudbo življenjskih zavarovanj, ki pa je po mojem mnenju tudi najbolj pregledna. Glede na vsebino in primernost posameznega zavarovanja ni na mestu dajati subjektivnega mnenja, kajti vsak posameznik preferira svoje potrebe in pričakovanja.

Za ponudbo samih vrst življenjskih zavarovanj zavarovalnic lahko rečem, da se med seboj razlikuje, odvisno od tega, za katero vrsto oziroma obliko življenjskega zavarovanja gre. Tako so razlike med življenjskimi zavarovanji za primer smrti ali doživetja med seboj manjše kot pri naložbenem življenjskem zavarovanju. Na tem mestu bi rad omenil tudi moje opažanje, da se meje med oblikami življenjskih zavarovanj brišejo oziroma da je pri sami ponudbi težko ločiti oblike življenjskih zavarovanj med seboj. Na primer večina življenjskih zavarovanj izbranih zavarovalnic nudi izplačilo zavarovalne vsote v obliki rente, kar izničuje pomen rentnih zavarovanj. Prav tako izginja pomen življenjskih zavarovanj za primer smrti ali doživetja, kajti uspešno jih nadomeščajo mešana življenjska zavarovanja in naložbena življenjska zavarovanja, prav slednja pa postajajo vse pomembnejše tržno blago, od katerih bo odvisen uspeh posamezne zavarovalnice na trgu in katerih ponudba postaja vse pestrejša. Za sklenitelja zavarovanja je pri tej vrsti zavarovanj poleg zadovoljitve osnovnih potreb po varnosti bistven tudi varčevalni in naložbeni vidik, ki ga posamezne izbrane zavarovalnice bolj ali manj uspešno zadovoljujejo s ponudbo izbranih skladov ali drugih naložbenih oblik.

LITERATURA

1. Boncelj Jože: Zavarovalna ekonomika. Maribor : Založba Obzorja, 1983. 351 str.
2. Boris Žnidarič: Zavarovalništvo in Varnost: Zavarovalništvo kot mehanizem zagotavljanja varnosti posameznika v sodobni družbi. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, Slovensko zavarovalno združenje, 2004. 256 str.
3. Bužan Robi: Čakamo na skorajšnji razmah osebnih zavarovanj. Finance, Ljubljana, 2004, 188, str.18.
4. Grebenc Alenka: Primerjava pogojev življenjskega zavarovanja. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 44 str..
5. Grobelšek Matic: Triglav uvaja novosti. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 48 (1999), 11, str. 30.
6. Hartman Rasto: Dinamični učinki integracije in drugih sprememb v okolju na zavarovalstvo Evropske skupnosti. Doktorska disertacija. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1994. 228 str.
7. Ivanjko Šime et al. : ABC zavarovalništva s praktičnimi primeri. Maribor, Založba Kapital, 1999. 103 str.
8. Policy Issues in Insurance: Investment, Taxation, Insolvency. Centre for Co-operation with the Economies in Transition. Paris : OECD publication, 1996. 169 str..
9. Viršek Milan: Uvod v pravo življenjskega zavarovanja. Obzornik, Ljubljana, 19(1996), 9, str. 2-6.
10. Vrabič Leopold: Vrste življenjskih zavarovanj. Obzornik, Ljubljana, 14(1979), 5, str.12.
11. Klemenčič Lucijan: Odprti investicijski skladi v svetu in pri nas. Diplomsko delo, Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 50 str.
12. Peček Frančiška: Varčevanje kot prvina življenjskega zavarovanja. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1995. 45 str..

VIRI

1. Objektiv – Zavarovalništvo: Finance. Ljubljana 188/2004 str. 17-23.
2. Reklamni material življenjskih zavarovanj Zavarovalnice Triglav d.d., december 2004, 3. izdaja SI.
3. Reklamni material življenjskih zavarovanj Zavarovalnice Merkur d.d., 2004.
4. Reklamni material življenjskih zavarovanj Zavarovalnice Slovenica d.d., 2004.
5. Reklamni material življenjskih zavarovanj Zavarovalnice Maribor d.d., 2004.
6. Reklamni material življenjskih zavarovanj Zavarovalnice Grawe d.d., 2004.
7. Statistični zavarovalniški bilten 2003. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 2003, 70 str.
8. Statistični zavarovalniški bilten 2004. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 2004, 71 str.
9. Statistični zavarovalniški bilten 2005. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 2005, 72 str.
10. Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št .102/04).
11. Zavarovalnica Maribor. [URL: <http://www.zav-mb.si/Zivljenje.419.0.html>].
12. Zavarovalnica Slovenica. [URL: <http://www.slovenica.si.html>].
13. Zavarovalnica Merkur. [URL: http://www.merkur-zav.si/c_vsebina.php.html].
14. Zavarovalnica Grawe. [URL: <http://www.grawe.si/cps/rde/xchg.htm>].
14. Zavarovalnica Triglav. [URL: <http://www.zav-triglav.si.html>].
15. Slovensko zavarovalno združenje. [URL: <http://www.zav-zdruzenje.si/povezave.htm>].

